

**MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ
ZAHRADNICKÁ FAKULTA V LEDNICI**

VNITROBLOK JAKO ZAHRADA NEBO VEŘEJNÝ PARK?

BAKALÁRSKA PRÁCA

VEDÚCA PRÁCE
Ing. Barbara Krátká Adámková, Ph.D.

VYPRACOVALA
Marta Kováčová

LEDNICE 2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Marta Kováčová**

Studijní program: Zahradní a krajinářská architektura

Obor: Zahradní a krajinářská architektura

Název tématu: **Vnitroblok jako zahrada nebo veřejný park?**

Zásady pro vypracování:

1. Prostudujte dostupnou literaturu a ostatní zdroje, vymezte okruh problému a vypracujte metodiku práce. Věnujte se definování pojmů zahrada – veřejný – park – vnitroblok.
2. Vypracujte literární část, která se bude zabývat problematikou navrhování vnitrobloků – tato by se měla opírat o široké spektrum příkladů z historie i současnosti, na základě jejichž interpretací budou vyvozeny závěry o potenciálu i limitech vnitroblokových prostor. Neopomeňte problematiku funkcí, využitelnosti, vlastnických vztahů a sociologických vazeb. Definujte okruh problémů a pokuste se navrhnout, jak by mohly být řešeny. Pokuste se metodicky určit, jak by měly být vnitroblokové prostory navrhovány z pohledu zahradně-architektonické tvorby.
3. Po dohodě s vedoucím práce zvolte modelové území, v rámci kterého zhodnotíte aktuální stav vnitroblokové zástavby a ve vybraném místě navrhnete ideální řešení, aplikující závěry literární části. Ideový koncept rozpracujte do úrovně architektonické studie prokázané grafickými výstupy (situace, řezopohled, perspektivy, případně virtuální či fyzický model).
4. Výsledky literární i návrhové části vzájemně srovnajte a syntetizujte. Pokuste se posoudit reálnost navrhovaného ideálního plánu. Pokuste se vymezit případy, kdy je vnitroblokový prostor ideální pro řešení formou polosoukromé či soukromé zahrady nebo veřejného parku. Shrňte obecná kritéria, která by usnadňovala rozhodnutí v tomto ohledu.
5. Získané výsledky formulujte do podoby inspirativních závěrů.

Seznam odborné literatury:

1. ZAPLETALOVÁ, Z. *Kompoziční, útvorné a funkční aspekty vnitroblokové zeleně*. Diplomová práce. 1993.
2. ŠUBR, J. *Návrh experimentální metody řešení vnitroblokové zeleně*. Závěrečná práce. Průhonice: 1984. 51 s.
3. VLASÁKOVÁ, Z. *Problémy kompozičního a funkčního uplatnění ploch vnitroblokové zeleně*. Diplomová práce. 1984.
4. ŠUBR, J. *Zeleň obytných vnitrobloků*. Praha: Sempra, 1988. 165 s. Aktuality. ISBN 80-85116-03-0.
5. REYNOLDS, J. S. *Courtyards : aesthetic, social, and thermal delight*. New York: John Wiley & Sons, 2001. 243 s. ISBN 0-471-39884-5.
6. GEHL, J. *Život mezi budovami : užívání veřejných prostranství*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2000. 202 s. ISBN 80-85834-79-0.
7. SCHMEIDLER, K. *Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě*. 2. vyd. Brno: Zdeněk Novotný, 2001. 292 s. ISBN 80-238-6582-X.
8. časopis ERA, Architekt, TOPOS a další

Datum zadání bakalářské práce: prosinec 2012

Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2015

L. S.

Marta Kováčová
Autorka práce

prof. Ing. Jiří Damec, CSc.
Vedoucí ústavu

Ing. Barbara Krátká Adámková, Ph.D.
Vedoucí práce

doc. Ing. Robert Pokluda, Ph.D.
Děkan ZF MENDELU

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci

Vnitroblok jako zahrada nebo veřejný park?

vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnici o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy a využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Lednici dne:

.....

podpis

PodĎakovanie

Ďakujem Ing. Barbaře Krátké Adámkové, Ph.D. za vedenie tejto práce, rady a objektívnu kritiku. Ďalej ďakujem rodine za psychickú podporu a priateľom za rozptýlenie v ťažkých časoch.

OBSAH

1	ÚVOD.....	7	4.5.2	Dvor v Classensgade, Kodaň, Dánsko, autor: 1:1 landskab, 2008 – 2010	18
2	CIEĽ PRÁCE	7	4.5.3	Abz Siedlung Wiedikon, Zurich, Švajčiarsko, autor: Robin Winogron Landschaftsarchitekten, 2011	19
3	METODIKA	7	4.5.4	Dvor bývalých plynární, Mnichov, Nemecko, autor: Ver.De Landschaftsarchitektur, 2009	20
4	LITERÁRNY PREHLAD	8	4.5.5	Schottenhöfe, Erfurt, Nemecko, autor: Osterwold°Schmidt Exp!ander Architekten, 2013	21
4.1	Vymedzenie pojmov.....	8	4.5.6	Zhrnutie	21
4.1.1	Vnútroblok.....	8	4.6	Aktuálny stav vnútroblokov mesta Bratislava	22
4.1.2	Záhrada.....	8	4.6.1	Podunajské Biskupice	22
4.1.3	Park.....	8	4.6.2	Ružinov	22
4.1.4	Verejný	8	4.6.3	Nové Mesto	22
4.1.5	Súkromný	8	4.6.4	Staré Mesto	22
4.1.6	Átrium.....	8	4.6.5	Petržalka	23
4.2	História a vývoj vnútroblokov	9	4.6.6	Karlova Ves	23
4.2.1	Starovek.....	9	4.6.7	Zhrnutie bratislavských vnútroblokov	23
4.2.2	Antika	9	5	NÁVRHOVÁ ČASŤ	26
4.2.3	Stredovek	11	5.1	Základné údaje riešeného územia	26
4.2.4	Renesancia	11	5.1.1	Lokalizácia riešeného územia	26
4.2.5	Barok a klasicizmus.....	12	5.2	Prírodné podmienky	26
4.2.6	Prelom 19. a 20. storočia.....	12	5.2.1	Geomorfologické zaradenie	26
4.2.7	20. storočie.....	13	5.2.2	Geologické pomery.....	26
4.3	Urbanistická charakteristika.....	14	5.2.3	Pedologické pomery	26
4.3.1	Prednosti blokového zastavovacieho systému	14	5.2.4	Klimatické pomery	26
4.3.2	Nevýhody blokového zastavovacieho systému.....	14	5.3	História a architektúra vnútrobloku	27
4.3.3	Architektonické a výtvarné aspekty	14	5.4	Charakteristika stavieb	29
4.3.4	Urbanistická funkcia bloku	14	5.5	Vizuálne prepojenie bytových domov s vnútroblokmi.....	29
4.3.5	Charakteristika zástavby bloku.....	14	5.6	Majetkovo právne vzťahy	29
4.3.6	Tvar zástavby.....	14	5.7	Obyvatelia bytových domov	30
4.3.7	Výška zástavby, vzťah výšky a šírky zástavby	15	5.8	Inventarizácia drevín	31
4.3.8	Členenie a sprístupnenie vnútroblokovej plochy.....	15	5.8.1	Druhové zloženie stromov.....	31
4.4	Charakteristika vnútrobloku.....	15	5.8.2	Zastúpenie vývojových štádií stromov	31
4.4.1	Umiestnenie v rámci budovy.....	15	5.8.3	Zastúpenie sadovníckych hodnôt stromov.....	32
4.4.2	Orientácia.....	16	5.8.4	Dendrologický potenciál objektu.....	32
4.4.3	Mikroklima a hygiena	16	5.8.5	Skupiny kríkov.....	32
4.4.4	Hospodárske funkcie	16	5.8.6	Solitérne kríky.....	32
4.4.5	Obytné funkcie	16	5.9	Historicky pôvodné dreviny	33
4.4.6	Vegetácia	16	5.10	Letničky a trvalky 'veľkého dvora'	33
4.5	Referenčné územia.....	17	5.11	Rastliny 'malého dvora'	33
4.5.1	Vnútroblok na ulici Strandboulevarden, Kodaň, Dánsko	17	5.12	SWOT analýza	33

5.13	Mapa inventarizácie drevín.....	34
5.14	Fotodokumentácia 'malého dvora'.....	35
5.15	Fotodokumentácia 'veľkého dvora'.....	36
5.16	Fotodokumentácia používaných nádob na rastliny.....	37
5.17	Mapa širších vzťahov.....	38
5.18	Mapa mestskej hromadnej dopravy.....	39
5.19	Mapa inžinierskych sietí.....	40
5.20	Pasport zelene.....	41
5.21	Mapa služieb a funkcií vnútroblokov.....	42
5.22	Mapa pohybu chodcov a automobilov.....	43
5.23	Hluková mapa – deň.....	44
5.24	Hluková mapa – noc.....	45
5.25	Mapa svetelných pomerov.....	46
5.26	Problémová mapa.....	47
5.27	Zhrnutie analýz.....	48
5.28	Východiská pre navrhovanie.....	48
5.29	Opis návrhu štúdie.....	49
5.29.1	Vtáčí pohľad.....	50
5.29.2	Perspektíva – pohľad od vchodu do 'malého dvora'.....	51
5.29.3	Perspektíva – pohľad na sedací prvok s podrastom a <i>Paulownia tomentosa</i> v 'malom dvore'.....	52
5.29.4	Perspektíva – prístrešok na separovaný odpad v 'malom dvore'.....	53
5.29.5	Perspektíva – pohľad na mlatovú plochu s pôvodnými lipami.....	54
5.29.6	Perspektíva – pohľad do záhradky.....	55
5.29.7	Perspektívna – pohľad na detské ihrisko od <i>Paulownia tomentosa</i>	56
6	DISKUSIA.....	57
7	ZÁVER.....	57
8	SÚHRN.....	57
9	SUMMARY.....	57
10	ZDROJE.....	58
10.1	Literárne zdroje.....	58
10.2	Internetové zdroje.....	58
10.3	Mapové zdroje.....	58
10.4	Ostatné zdroje.....	59
11	ZOZNAM OBRAZOVÝCH PRÍLOH.....	59
12	TABUĽKOVÉ PRÍLOHY.....	59
13	GRAFICKÉ PRÍLOHY.....	59

1 ÚVOD

Vnútrobloky sú neoddeliteľnou súčasťou väčších miest, najmä v Európe. Často sú skryté za budovami, ktoré ich vymedzujú, preto je ich dôležitosť veľaokrát opomenutá. Sú to priestory, s ktorými ich obyvatelia prichádzajú do kontaktu každý deň, čo i len pohľadom z okna. Je preto podstatné sa zaujímať o ich aktuálny stav a využitie, ktoré je v nemálo prípadoch používané na parkovanie automobilov. Problémy spôsobuje aj vlastníctvo pozemkov – priestor je delený na menšie oplotené časti nevhodné na pobyt a stretávanie sa ľudí.

Samotné budovy je náročné upravovať a meniť, no dvory sú v tomto ohľade flexibilnejšie. Aj preto je možné uvažovať o ich kompozícii a využití, či budú fungovať ako parky alebo ako záhrady.

2 CIEĽ PRÁCE

Cieľom práce je oboznámenie sa s vnútroblokmi a aplikácia poznatkov pri návrhu modelového územia. Modelové územie sa nachádza v Bratislave, preto sa práca zameriava aj na stav vnútroblokov v rôznych mestských častiach Bratislavy. Taktiež boli vybrané zahraničné vnútrobloky, ktoré sú výborným príkladom svojou kompozíciou a funkčnosťou.

V súčasnej dobe nemajú bratislavské vnútrobloky jasnú kompozíciu, sú zahltené parkovacími miestami alebo sú v havarijnom stave. Cieľom práce je preto vytvoriť nielen návrh pre jedno konkrétne územie, ale zároveň možná aplikácia vzniknutej idey aj na ďalšie vnútrobloky.

3 METODIKA

Bakalársku prácu budú tvoriť dve časti, a to literárna a návrhová. Literárna časť sa bude zaoberať vymedzením pojmov dôležitých pre túto prácu, vývojom a históriou vnútroblokov a vlastnosťami blokovej zástavby aj samotných vnútroblokov. Budú opísané a zhodnotené téme odpovedajúce príklady zo zahraničia, rovnako ako vybrané vnútrobloky Bratislavy. Táto časť bude vypracovaná na základe dostupnej literatúry a vlastných zistení v teréne.

Návrhová časť bude pozostávať z analýz vybraného územia v Bratislave. Tieto analýzy budú vytvorené na základe terénnych prieskumov aj poznatkoch získaných z literatúry. Analýzy budú zhrnuté v ich zhodnotení a budú z nich vyvodené východiská návrhu štúdie. Nasledovať bude samotný opis návrhu štúdie doplnený vtáčím pohľadom, vizualizáciami, prílohami situáciou a rezopohľadom.

Všetky zistenia budú zhrnuté a vyhodnotené v závere práce, ktorý zároveň zhodnotí relevantnosť otázky 'Vnútroblok jako zahrada nebo veřejný park?'

4 LITERÁRNY PREHĽAD

4.1 Vymedzenie pojmov

4.1.1 Vnútroblok

Šubr opisuje obytný vnútroblok ako záhradne architektonicky upravenú plochu uprostred sústredenej staršej a novšej bytovej zástavby, ktorá je úplne alebo z väčšej časti touto výstavbou obklopená a je využívaná predovšetkým obyvateľmi príslušných bytových domov. (Šubr, 1988)

Ďalej popisuje, že je súčasťou obytných súborov staršej výstavby (19. a začiatok 20. storočia), novšej blokovej výstavby (40. až 60. roky 20. storočia) a bude sa stále viac uplatňovať aj v novej výstavbe vzhľadom k novým vývojovým trendom urbanizmu. Z hľadiska funkcie sa jedná o zeleň obytnú, čo určuje jej základné funkčné členenie, vybavenie a výtvarné aspekty jej tvorby. (Šubr, 1988)

Podľa Oxfordského slovníka je vnútroblok (courtyard) otvorený priestor, ktorý je čiastočne alebo úplne obklopený budovami a je väčšinou časťou hradu, veľkého domu. (Hornby, 2005)

4.1.2 Záhrada

Oxfordský slovník opisuje záhradu ako kus krajiny vedľa alebo okolo domu, kde môžete pestovať kvety, ovocie, zeleninu atď., väčšinou s plochou trávniku, ďalej ako priestor vo dvore, kde pestujete kvety alebo rastliny. (Hornby, 2005)

V knihe Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku je záhrada definovaná ako ohradený pozemok úžitkového či okrasného typu. S mierou estetického a výtvarného názoru človek tento pozemok architektonizuje s prihliadnutím k podnebným podmienkam s využitím vodného prvku a fórom rastlín a od manierizmu aj vzhľadom k architektúre, k čomu je obvykle priradená. (Pacáková-Hošťáľková, 2004)

Záhrada je obrábaný, obvyčajne ohradený pozemok vysadený úžitkovými či okrasnými rastlinami. (Kačala, 1989)

4.1.3 Park

Oxfordský slovník udáva dve definície parku. Prvá hovorí, že park je priestor verejnej krajiny v meste alebo vo veľkomeste, kam sa chodia ľudia prechádzať, hrať a relaxovať. Druhá definuje park ako časť krajiny používaná na konkrétnu činnosť (zábavný park, národný park, safari park, tematický park). (Hornby, 2005)

Podľa Pacákovskej-Hošťáľkovej pôvodný význam tkvie v označení loveckej obory, ako to bolo napríklad vo Francúzsku pri hrade Vincennes v roku 1183. Existovali parky pre chov vysokej a divej zvery,

ale aj pre ústice alebo slimáky. Predovšetkým sa záhradné zásady uplatňovali vždy v záhrade. Aj vrcholný areál vo Versailles sa doslova nazýva „Záhrady zámku vo Versailles“. Vlastný park je až dielom krajinárskej tvorby po anglickej záhrade. Park máva väčšiu rozlohu, ale rozdiel medzi parkom a záhradou stále kolíše. (Pacáková-Hošťáľková, 2004)

Park je väčšia (trávnatá) plocha upravená na prechádzky a oddych. (Kačala, 1989)

4.1.4 Verejný

Pojem verejný môže byť v spojení s ľuďmi – všeobecne spojené s obvyčajnými ľuďmi v spoločnosti. Ďalej to môže byť mienené v zmysle pre všetkých – vo všeobecnosti zabezpečené, najmä vládou, pre použitie ľuďmi. Pojem je aj prepojený s vládou a službami, ktoré poskytuje. (Hornby, 2005)

4.1.5 Súkromný

Pojem súkromný býva používaný v zmysle nie verejný – patriaci alebo používaný konkrétnou osobou alebo skupinou, nie je určený pre verejné použitie. Ďalšia definícia vhodná v spojení s priestorom je nevlastnené/nespravované štátom – vlastnené alebo spravované individuálnym človekom alebo nezávislou organizáciou skôr ako štátom. (Hornby, 2005)

4.1.6 Átrium

Pojmy vnútroblok a átrium často nie sú rozlišované, resp. nie je medzi nimi jasný rozdiel. Ani tu uvedené definície nevymedzujú výrazné rozdiely.

Átrium je veľký priestor, väčšinou so sklenenou strechou, v strede modernej budovy, ďalej je to otvorený otvor v strede starovekej románskej vily. (Hornby, 2005)

Ďalšia definícia hovorí, že átrium je otvorený vnútorný priestor stavby, väčšinou pravouhlého pôdorysu. V antických stavbách hlavný priestor, okolo ktorého sa sústreďovali obývacie miestnosti. (Pacáková-Hošťáľková, 2004)

Átrium je ústredná časť rímskeho domu, vnútorný nekrýty dvor. (Kačala, 1989)

Dalo by sa povedať, že funkciou a umiestnením sa vnútroblok a átrium príliš nelíšia. Oba tieto útvary sa vyvíjali s ľudstvom. Rozdielom by teda mala byť skutočnosť, že vnútroblok je vonkajší priestor, ktoré obsahujú interiérové prvky, zatiaľ čo átrium prináša kúsok exteriéru do interiérového priestoru. (Maier, 2016)

4.2 História a vývoj vnútroblokov

4.2.1 Starovek

Medzi najstaršie obydlia patrí Catal Hüyük, nachádzajúci sa na náhornej planine Anatólia v dnešnom Turecku. Domy sú zapustené do zeme, oddeľujú ich iba 50 cm až 80 cm široké steny bez ulíc, vchody boli umiestnené na strechách. To viedlo k tesnému susedstvu štvoruholníkových domov, ktoré vytvárali archetyp budúcich šachovnicových pôdorysov miest. Zapustenie do zeme a otvor na streche pozitívne ovplyvňovali veľké teplotné výkyvy a pravdepodobne slúžili aj ako ochrana pred zasypávaním popolom sopkou, ktorá sa nachádzala neďaleko obydlia. (Hrůza, 1997) Toto obydlie poukazuje na prepojenie ľudí a ich okolia iba skrz otvor v streche. Tento fakt mohol byť ďalej rozvíjaný, zväčšenie otvoru a rozširovanie budovy mohlo viesť až k vytvoreniu samotného mestského vnútrobloku, ktorý taktiež sprostredkováva okolie svojmu obyvateľovi.

Hacilar, na rozdiel od neďaleko sa nachádzajúceho Catal Hüyük, je význačný oveľa rozľahlejšími domami s nádvoriami vo vnútri opevnenia. Zmienka o nádvoriach poukazuje na obydlie s nadväzujúcou voľnou otvorenou plochou. (Hrůza, 1997)

V Mezopotámii sa stretávame s mestom Ur, ktorého mnohé príbytky boli pomerne rozľahlé a ich miestnosti obklopovali vnútorný dvor. (Biblické archeologické noviny, 2015)

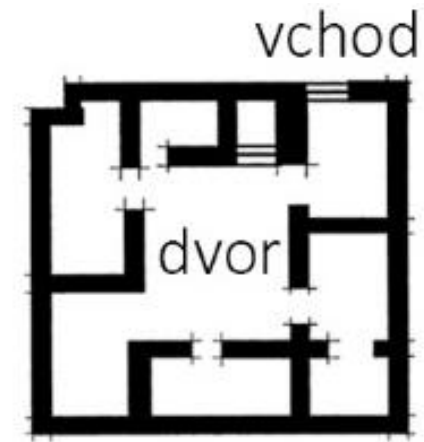
V Egypte bolo dochované takmer celé sídlisko pre robotníkov s názvom Kahún. Mesto pochádza z 1. polovice 3. tisícročia p. n. l. a je typické jednoduchým pôdorysom, ktorý umožňoval hustú zástavbu. Aj ten najmenší dom bol typický najmenej tromi miestnosťami zoskupenými okolo malého dvoru. (Hrůza, 1997)

Obrázok 1 - Pôdorys mesta Catal Hüyük (Hrůza, 1997)

Obrázok 2 - Pôdorys mesta Hacilar (Hrůza, 1997)

Obrázok 3 - Pôdorys domu mesta Ur (Research Gate, 2016)

Obrázok 4 - Pôdorys mesta Kahún (Hrůza, 1997)

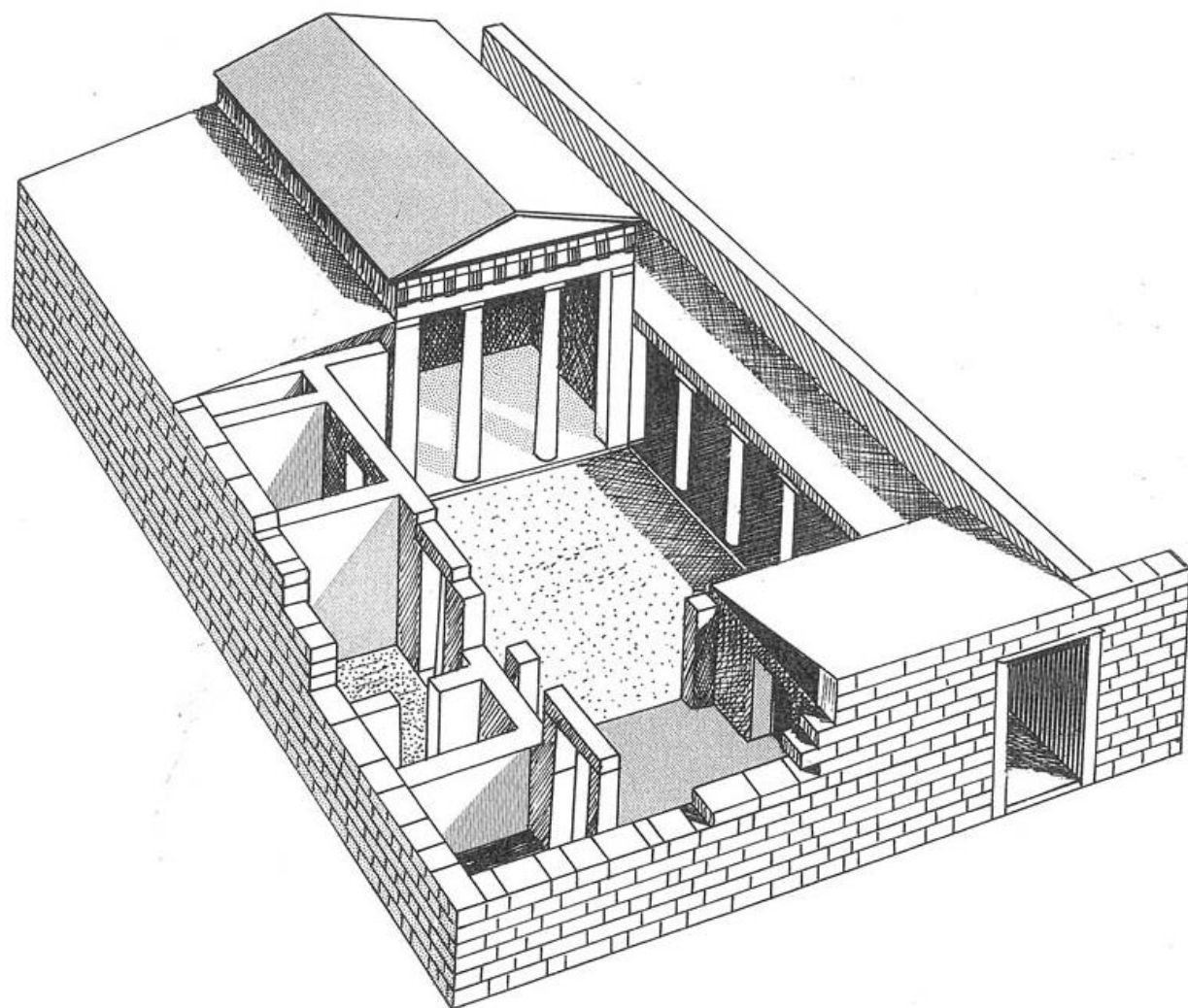
4.2.2 Antika

Pokiaľ sa hovorí o období antiky, väčšinou je obmedzená iba na Grécko a Rím. Je to, samozrejme, oprávnené, keďže ich dôležitosť je neopomenuteľná. Netreba však zabúdať, že grécka kultúra nadviazala na egejské kultúry, rovnako ako Rimania nadviazali na Etruskov. Staré grécke mestá sú typické svojím nepravidelným pôdorysom, ich neskoršia obnova alebo výstavba nových miest je typická pravidelným šachovnicovým pôdorysom. (Hrůza, 1997)

Architekt Hippodamos z Milétu v 5. storočí pred n. l. pochopil prednosti pôdorysu mesta na šachovnicovom systéme. Obytné sektory zastavané obytnými domami sú rozmiestnené tak, aby medzi nimi vznikli voľné priestory určené pre verejný život, ako bola agora, trh, chrámy a palestry. (Pijoan, 1998) Priene patrí medzi najlepšie zachované antické grécke mestá, ktoré boli vybudované na základe pravidelného šachovnicového pôdorysu. Nachádza sa pod vysoko položenou akropolou na štyroch terasách. Má 7 ulíc, ktoré sú vedené po vrstevniciach v smere zo západu na východ a majú šírku približne 7 metrov. Tieto ulice sú priečne pretínané širokými uličkami o šírke 4 metre. Uličky sú orientované v smere sever – juh a terén prekonávajú pomocou schodov. Týmto spôsobom sú tu vymedzené bloky o veľkosti 50 x 35 metrov a v každom sú 4 domy. (Hrůza, 1997)

Dom v Priene bol vystavaný okolo ústredného dvora. Domy sa čo najmenej otvárali do ulíc. Ak stáli medzi dvoma cestami, viedli dvere často do menej rušnej, boli skryté pred pohľadom chodcov a prechádzalo sa nimi cez bočnú chodbu na štvorcový dvor, z ktorého sa vstupovalo do všetkých miestností. Pôdorys gréckych domov na Déle a v Priene sa odlišuje len veľmi málo. Všetky majú v prostriedku dvor, väčší alebo menší, ktorý chýba rímskym domom z obdobia republiky. Tento rozdiel dokazuje ich odlišný pôvod: grécky dom sa vyvinul z pred helénskeho obydlia s dvorom a megarónom, kým rímsky dom vychádza skôr z primitívnej chatrče v Latii, vystavanej z kameňov a konárov stromov,

na vrchu s otvorom pre dym, z čoho sa vyvinulo átrium. Na začiatku 1. storočia, keď prišlo do módy všetko grécke, ústredný dvor získal obľubu aj v rímskych domoch, preto väčšina domov v Pompejach a v cisárskom Ríme má podobu gréckych domov a sú takisto významné pre náš výskum ako domy vo veľkých helénskych metropolách, ako bola Alexandria alebo Antiochia. Typy domov v Déle a v Priené zodpovedajú menej zaľudneným mestám, kde zástavba nebola veľmi koncentrovaná. (Pijoan, 1998)

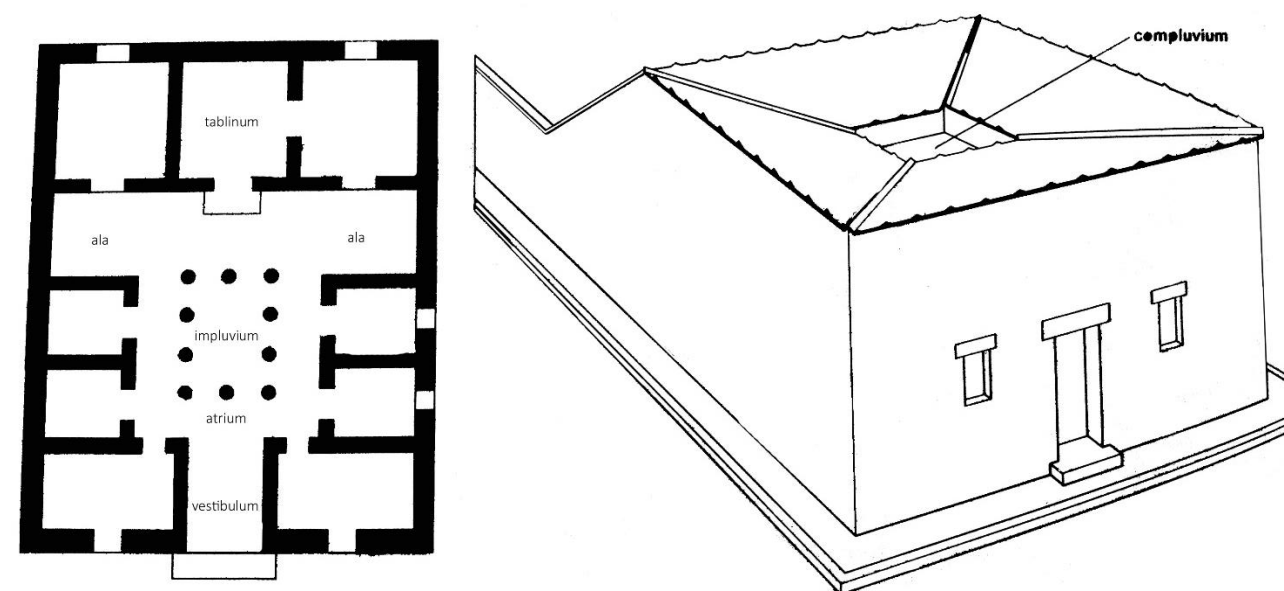

Obrázok 5 - Perspektívny pohľad na rekonštrukciu domu v meste Priené (Ancient Cities, 2016)

Buleuterion, čiže zasadacia sieň obecnej rady, bolo takmer neodmysliteľným prvkom helénistického mesta. Jediný buleuterion, ktorý dokonale poznáme, je v Miléte. Vstup tvorí portikus so štyrmi stĺpmi v priečelí a vedie do štvorcového dvora, takisto obklopeného stĺporadím. Na dvore je kameň, buď oltár alebo náhrobok nejakého popredného občana. Miestnosti určené pre správu a zasadacia sieň boli vzadu. Buleuterion v Miléte bol postavený v polovici 2. storočia pred n. l. Bola to obdĺžniková stavba, v ktorej bola vnútorná apsida zvaná cavea, akýsi polkruhový amfiteáter, pripomínajúci divadlá. Pred vlastnou budovou bol dvor, obkolesený dórsnym stĺporadím. (Pijoan, 1998)

Veľké etruské hrobky, ktoré boli upravené ako skutočné obydlia, v mnohom ohľade pomohli archeológom urobiť si predstavu, ako asi vyzeral etruský dom. Treba pripomenúť, že z etruských domov sa zachovali v najlepšom prípade základy, lebo steny, postavené z málo odolných alebo nestálych materiálov, sa takmer nezachovali. Ústredný pravouhlý priestor týchto hrobiek, vytesaný do skaly a vymedzený štyrmi alebo viacerými piliermi, pripomína átrium rímskeho domu, naproti vchodu do hrobky je za átriom miestnosť, zodpovedajúca neskoršiemu *tablinu*. (Pijoan, 1998)

Rímsky dom, ktorý bol dedičom gréckeho a etruského domu, bol koncipovaný „smerom dovnútra“: miestnosti boli sústredené okolo átria – otvoreného nádvorja – obklopeného *portikom*. miestnosť s otvorom v streche, zvaným *compluvium*, tade vnikalo nielen svetlo, ale aj dážď, ktorý stekal po streche átria dnu, do pravouhlej nádrže zvanej *impluvium*. Za horúcich letných odpoľudní sa pod compluviom napínalo *velum*, ktoré ho uzatváralo. Vodu nahromadenú v impluviu používali v domácnosti. V zadnej časti domu, medzi dvoma krídlami átria bolo *tablinum*, izba majiteľov domu, s pohľadom do malej záhrady. Pretože sa všetky miestnosti otvárali do átria, na priečeliach nebývali okná a vonkajšie steny sa nezdobili. (Pijoan, 1998)

Obrázok 6 - Pôdorys a perspektíva rímskeho domu (Pijoan, 1998)

K átriu sa už od obdobia republiky pripájali ďalšie miestnosti, sprvu to boli miestnosti, s ktorými átrium vytváralo väčšiu bytovú jednotku, k tej sa neskôr pripojilo druhé átrium s ďalšími miestnosťami. Dost často bývala vzadu záhrada s portikom, pripomínajúca nádvorie helenistického domu. Také nádvorie mal už aj Líviin dom na Palatíne – sídlo niektorého významného člena cisárskej rodiny, možno dokonca samého Augusta alebo Germanica – stiesnený medzi veľkými neskoršími budovami, ale

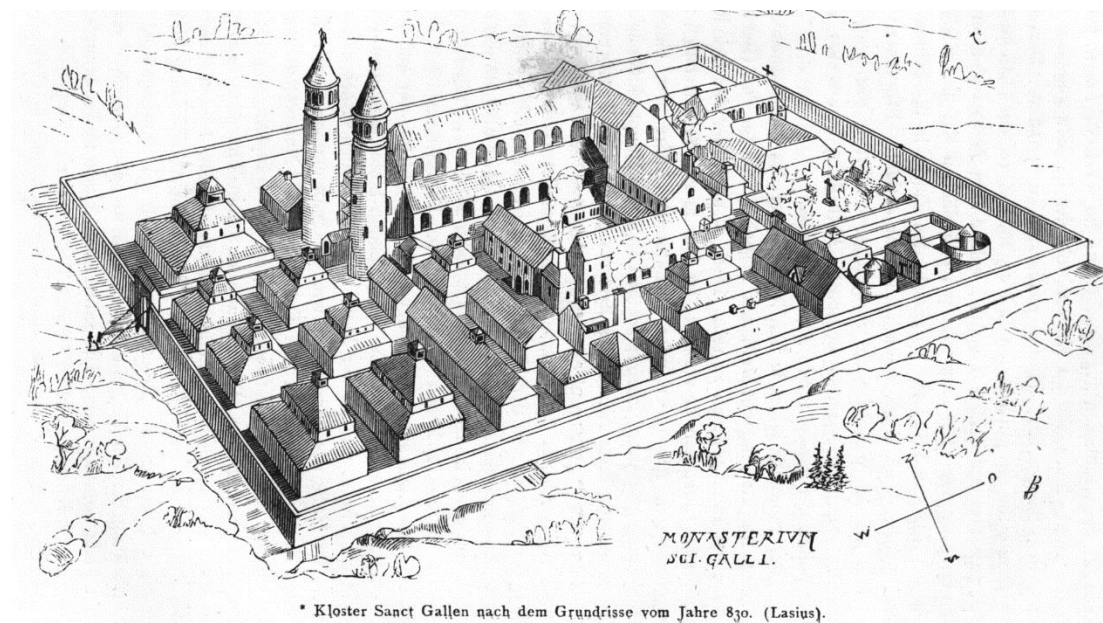
napokon z úcty predsa zachovaný. Aj v mnohých pompejských domoch vidíme tie isté dva prvky: za malou predsieňou, ktorá vedie do tradičného rímskeho átria uprostred s impluviom, nachádzame nádvorie s portikom na grécky spôsob. (Pijoan, 1998)

4.2.3 Stredovek

Mestá v stredoveku mali pravidelnú cestnú sieť alebo nepravidelnú, záležalo to od toho, či boli založené alebo voľne rastúce. Meštianske domy boli zo začiatku na voľnej parcele so záhradnými traktmi, neskôr sa tieto trakti zastavovali, čím vznikali nevhodné podmienky pre život. (Hrůza, 1997)

Stredoveká zástavba bola kompaktná a dosahovala vysokú hustotu. Uličná sieť bola väčšinou prispôbena reliéfu a tvorila rôzne široké a uzavreté koridory. Staršie zastavovacie systémy nevytvárali takmer žiadne súvislé vnútroblokové priestory, a ak, tak nepodstatné. Jednotlivé objekty sú iba navzájom prepojené. Iba pri významnejších budovách, ako napríklad palácoch, sa stretávame s väčšími odstupmi alebo vnútornými dvormi. Oslnenie voľnejších priestorov a vnútorných priestorov bolo slabé, tak ako dnes, aj vtedy záviselo od orientácie k svetovým stranám a výšky zástavby. (Štencel, a iní, 1983)

V tomto období bol celkový úpadok používania vegetácie v meste. Miesta, kde sa najviac zachovala a využívala, boli kláštory. Ideálnym plánom usporiadania kláštora je pôdorys kláštora St. Gallen. Kláštory mali väčšinou rôzne typy záhrad, ako napríklad zeleninovú, bylinkovú, lekársku. Jednou z najdôležitejších je rajský dvor, ktorý mal tvar štvorca alebo obdĺžnika a bol obohnaný chodbou – ambitom. Mal krížovú dispozíciu, ktorá symbolizovala kríž alebo 4 rieky. Nachádzal sa tu centrálny prvok, najčastejšie to bol vodný prvok alebo strom, ako symbol poznania.

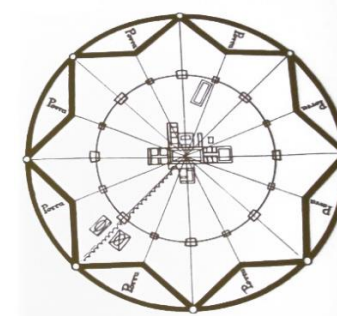
Obrázok 7 - Perspektívny pohľad na rekonštrukciu St. Gallen (Citydesert, 2015)

4.2.4 Renesancia

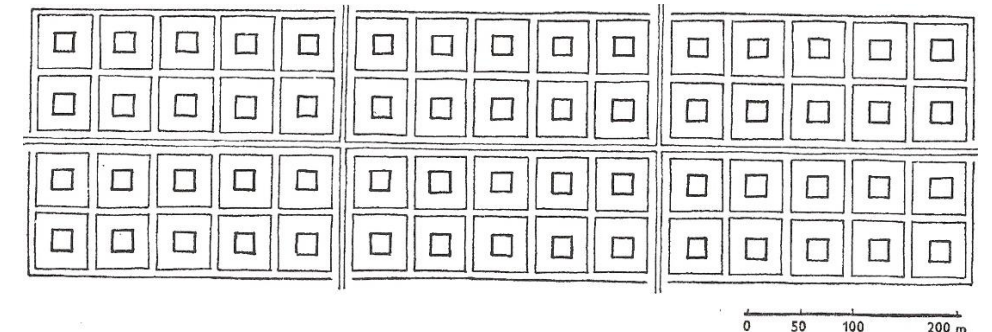
Renesancia, ako prvá, chápe mesto ako jeden celok, ktorému sú podriadené jednotlivé stavby a priestory. Prvýkrát sú jasne vymedzené pravidlá riešenia miest a postupy ich výstavby. Ideálom je geometricky usporiadané mesto, so skladobnými časťami – ulice, námestia, skupiny budov. Aditívnu skladbu stredoveku nahradila kompozičná skladba. Paradoxom je, že počas stredoveku boli vybudované stovky miest, zatiaľ čo renesancia ostávala iba pri teoretických traktátoch o koncepciách ideálnych miest. Zrealizovala ich pomerne málo, a aj tie boli často nie príliš úspešné. (Hrůza, 1997)

Okrem antických filozofických spisov vyvolal záujem zabudnutý Vitruviov antický spis o architektúre. Autori renesančných traktátov o architektúre a urbanizme sa na Vitruvia odvolávali ako na základnú autoritu. Prvým renesančným traktátom je dielo 'O veciach stavebných' od Leone Battistu Albertiho. Nachádzajú sa tu dosť všeobecné zásady inšpirované Vitruviom viac ako samotným Albertim. Alberti však ešte nepoznal typické hviezdicovité renesančné mesto. To prvýkrát zmienil Antonio di Pietro Averulino, nazývaný Filarete. V jeho traktáte sa nachádza typický renesančný pôdorys Sforzinda v tvare osemcípej hviezdy so 16 radiálnymi ulicami, ktoré sa zbiehajú do centrálného priestoru s vežovou stavbou. (Hrůza, 1997)

V tomto traktáte sa však nachádza aj stručný opis sídliska remeselníkov. Jedná sa o prvé vyjadrenie princípu lineárneho mesta s obytnými domami na jednotlivých pozemkoch a so sústavou kanálov. Sú tu pravidelné štvoruholníky určené pre domy remeselníkov so studňami a záhradami. (Hrůza, 1965)

Obrázok 8 - Filarete - pôdorys Sforzindy (Hrůza, 1997)

Obrázok 9 - Filarete - lineárne sídlisko remeselníkov (Hrůza, 1965)

Vyvrcholením renesancie sú záznamy a kresby Leonarda da Vinciho, ktoré sa zaoberali urbanistickými problémami. Medzi jeho najzaujímavejšie nápady patrí riešenie mestskej dopravy na viacerých úrovniach, prenesenie nákladnej dopravy do podzemia budov, preplachovanie kanalizačných sústav vodnými tokmi a stavba miest na terasách. (Hrůza, 1997)

Hviezdicovité pôdorysy boli v reáli použité v mestách ako napríklad Palma Nuova a Grammichelle v Taliansku. Prínos renesancie spočíva skôr v prestavbách a v rozvoji existujúcich miest. (Hrůza, 1997)

Renesancia teda zapríčinila podstatné zmeny. Stredoveké mestá už nie sú vyhovujúce pre hospodárske a politické požiadavky, ani pre nový životný štýl. Mestá sa teda prispôbovali zmeneným spoločenským podmienkam a prejavilo sa to v zmenách interiérov mestských priestorov. Dôležité objekty sú orientované k pohľadovým osám, priehľadom, do nároží alebo solitérne. Vznikajú tak väčšie odstupy a voľný priestor. Je snaha o celkové kompozičné zjednotenie stavebných súborov. Vďaka výstavbe reprezentačných budov je do mesta vnášaná aj príroda vo forme záhrad. (Štencel, a iní, 1983)

4.2.5 Barok a klasicizmus

Na rozdiel od menších talianskych miest, ktorými sa zaoberala renesancia, sa do popredia dostávajú veľkomestá. Tieto metropoly sa nemohli uspokojiť s mierkou stredovekých miest ani s jednoduchými pôdorysmi renesancie. Vďaka tomu sa vytvorili nové, veľkorysé urbanistické koncepcie, ktoré väčšinou pracujú s už existujúcimi mestami. (Hrůza, 1997)

Barok dáva dôraz na prácu s priestorom, mierkou a je tu úsilie o spojenie s krajinou. Sídlo už nie je samostatný útvar, ale je pomocou priehľadov a vyhládok zámerne spájané s okolitou krajinou. Je známe svojou iluzívnosťou, na ktorú využíva kontrast svetla a tieňa, perspektívne skreslenie, terén aj vegetáciu. Budovám pribúdajú poschodia, zväčšuje sa celková hmotnosť a monumentalita stavieb vďaka zakladaniu širokých ulíc. Do verejných priestranstiev je vnášaná vegetácia. Zväčšovanie vnútorných a vonkajších voľných plôch je typické pre reprezentačné, správne a cirkevné zariadenia. Často sa rozrastajú na uzavreté areály so záhradami. Obdobne sú zväčšované priestory vnútroblokov v meštianskej zástavbe. (Štencel, a iní, 1983)

Klasicizmus znamenal pre mesto významné zmeny v plošnom a priestorovom vývoji verejných priestranstiev. Dôraz sa kládol na funkčnosť prevádzky, dopravy a bývania v meste. Do ulíc sú vnášané prvky ako osvetlenie, stromoradia a je jednoznačne rozlíšená vozovka a chodník. Systém uzavretých obytných blokov je taktiež doplnovaný vybavením. V blokovej zástavbe vznikajú centrálna námestia s objektami občianskeho zariadenia. Parky sa stávajú potrebnou súčasťou mesta, či už ako výtvarný alebo obytný a rekreačný prvok. S nimi sa v mestách objavujú prvé detské ihriská a športoviská. Klasicizmus ako odraz filozofického racionalizmu vytvoril vhodné podmienky pre uplatnenie vegetácie v meste. (Štencel, a iní, 1983)

4.2.6 Prelom 19. a 20. storočia

Toto obdobie je typické rýchlou industrializáciou, ktorá vyvolala tlak na rast a modernizáciu miest. Hustota blokovej zástavby a zvyšovanie počtu poschodí ešte viac znižovali kvalitu bývania v centrálnych častiach miest. Dochádzalo k ďalšiemu zahusťovaniu vnútroblokov dodatočnou prístavbou domov, výrobných a skladových zariadení. Nárast na nároky likvidácie odpadov obmedzovali obytnú hodnotu vnútroblokového priestoru aj bytov. Kvôli tomu z vnútroblokov zmizla vegetácia, čím sa svetelné a hygienické podmienky ešte zhoršili. Nevhodná voľba zastavovacieho systému mohla spôsobiť nepriaznivé veterné prúdenie. (Štencel, a iní, 1983)

Výrazný rozvoj dopravy ovplyvnil obytnú kvalitu ulice. Vytlačil z nej obytné a výrobné funkcie, neskôr aj vegetáciu. Odstavné pásy a chodníky začali slúžiť ako miesta pre parkovanie, a ani vnútrobloky sa takémuto využitiu nevyhli. (Štencel, a iní, 1983)

Reakciou na zhoršovanie kvality miest boli záhradné a továrenské sídliská. Pôvodná koncepcia prišla z Anglicka a formovali sa už od päťdesiatych rokov 19. storočia. Ich prínosom bol vznik radového rodinného domu, diferencovaný komunikačný systém a námety na celkové usporiadanie zástavby. (Štencel, a iní, 1983)

Obrázok 10 - Vysoký stupeň zastavania plôch, prelínanie funkcií vo vnútri blokov (Štencel, a iní, 1983)

4.2.7 20. storočie

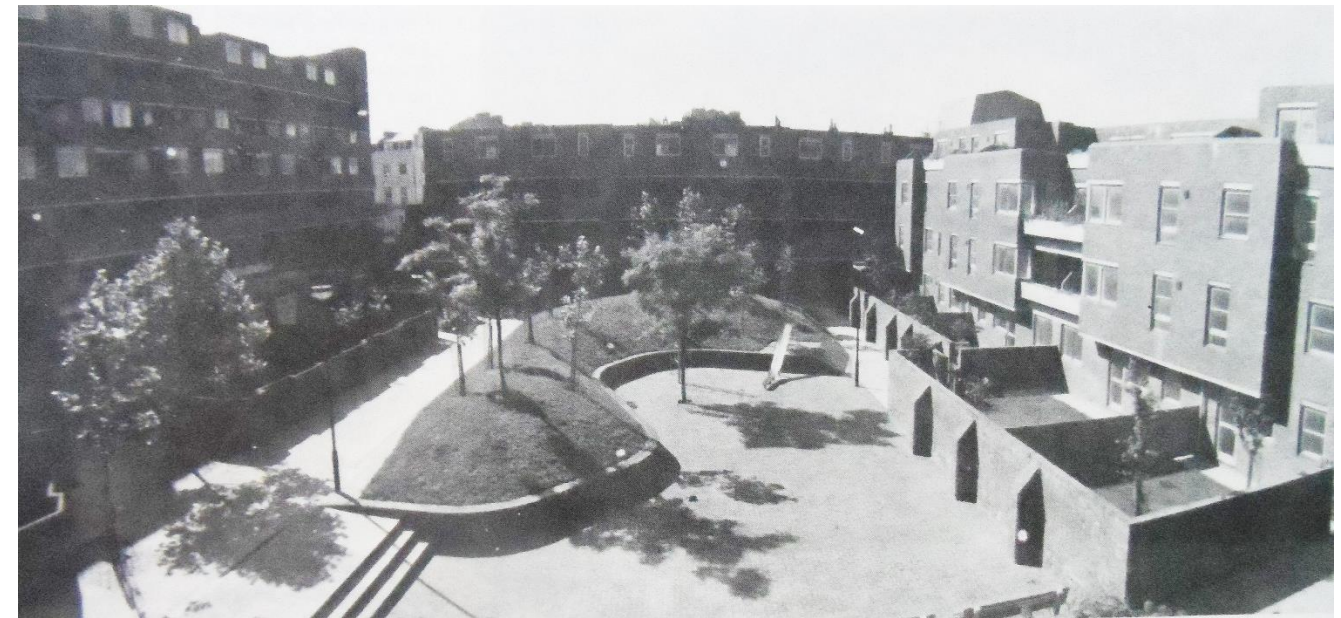
V 20. storočí sa prehlbovala kolízia medzi obytnou a výrobnou funkciou mesta, ktorá bola zapríčinená dynamickým a nedostatočne regulovaným rozvojom. Typický bol najmä pre obdobie kapitalistického vývoja medzi svetovými vojnami. Preto vznikajú podmienky pre utváranie nových urbanistických koncepcií, ktoré sa snažia o dokonalejšie priestorové usporiadanie. Neorganický koncept má byť nahradený funkčným zónovaním. To je zamerané na oddelenie výroby, bývania a dopravy. Pozornosť je venovaná aj rekreácii, ktorá je v tejto dobe už neoddeliteľnou zložkou života obyvateľa mesta. (Štencel, a iní, 1983)

Hospodársky rozmach a industrializácia zapríčinila príchod obyvateľov z vidieka do mesta. Ten prináša nové požiadavky na bytovú výstavbu, rozvoj občianskeho vybavenia a služieb. Pre ich potreby už mesto neposkytuje dostatočný priestor v pôvodnej zástavbe. Prevažná časť je preto riešená ako sústredená výstavba väčších obytných súborov, organizovaných do obytných skupín, okrskov a obvodov s odpovedajúcim rozsahom služieb a vybavenosti. (Štencel, a iní, 1983)

Ich urbanistické riešenie sa odkláňa od blokového zastavovacieho systému a vzniká nový útvar – sídlisko. Vyznačuje sa voľným zastavaním, vyšším počtom poschodí a novou mierkou. (Štencel, a iní, 1983)

Okrem výstavby nových sídlísk je potrebná aj modernizácia ostatnej zástavby. Stavebná životnosť týchto častí nie je ukončená, no hygienické nedostatky, nedostatočné vybavenie a veľkostná štruktúra bytového fondu už neodpovedá potrebám spoločnosti. Táto urbanistická prestavba sa však neobmedzuje iba na stavebné úpravy, mala by riešiť aj vonkajšie priestory a vnútorné priestory blokov. (Štencel, a iní, 1983)

Le Corbusier bol autorom 'Plánu mesta pre 3 milióny obyvateľov'. Základnou myšlienkou bolo, že 'moderný urbanizmus sa rodí spolu s novou architektúrou'. Mesto sa vyznačovalo pravidelným geometrickým pôdorysom, v ktorom ťažisku bolo 24 výškových administratívnych budov. Každá z nich mala byť pracoviskom pre 10 – 50 000 zamestnancov. Toto mestské jadro malo viacúrovňovú dopravu a jednotlivé administratívne budovy boli obklopené parkovo upravenými plochami. Administratívnu časť obopínali meandrovito usporiadané obytné bloky. V tých malo bývať 600 000 obyvateľov a ďalšie 2 milióny mali bývať v satelitných záhradných mestách. (Hrůza, 1999)

Obrázok 11 - S ohľadom na miestne podmienky a stav zástavby je možná kombinácia modernizácia s výstavbou alebo asanáciou; Londýn, povojnová rekonštrukcia (Štencel, a iní, 1983)

Obrázok 12 - Le Corbusier - Mesto pre 3 milióny obyvateľov (Architectural World, 2016)

4.3 Urbanistická charakteristika

4.3.1 Prednosti blokového zastavovacieho systému

- Oddelenie verejného rušného priestoru ulice od kľudného intímneho alebo polointímneho priestoru vnútrobloku
- Vytváranie jednotnej mestskej štruktúry s možnosťou individualizácie jednotlivých objektov a zachovanie identity jednotlivých priestorov aj ľudskej mierky a medziľudských kontaktov
- Variabilita a flexibilita občianskej vybavenosti
- Prehľadnosť a jednoduchosť dopravného systému (Šubr, 1988)

4.3.2 Nevýhody blokového zastavovacieho systému

- Zlé osvetlenie bytov a samotného vnútrobloku, *riešenie*: demolácie, zvýšenie plochy vnútrobloku
- Zlé prevetrávanie, *riešenie*: otvorenie bloku, posilnenie vertikálneho prúdenia vzduchu vodným prvkom alebo vegetáciou vo vnútrobloku
- Hluk z uličného priestoru, *riešenie*: zmena orientácie bytových dispozícií, zmena organizácie dopravy
- Nedostatočná občianska vybavenosť, *riešenie*: zmena využitia prízemí a suterénov bytových domov, výstavba integrovaných objektov
- Nízka kvalita bytového fondu, *riešenie*: modernizácia, rekonštrukcia
- Problémy s dopravou, najmä s dopravou v kľude, *riešenie*: úpravy v organizácii dopravy, segregácia motorovej dopravy, budovanie garáží v podzemí, hromadné poschodové garáže
- Nedostatok funkčnej vegetácie, *riešenie*: intenzifikácia funkčného využitia terajšej vegetácie, prestavba blokov (Šubr, 1988)

4.3.3 Architektonické a výtvarné aspekty

Súčasný rozvoj novej bytovej zástavby je typický monotónnosťou a uniformitou, výraznou farebnosťou a výškou zástavby. Tento faktor ovplyvňuje nové ocenenie starej zástavby. To sa týka nielen urbanistického hľadiska (mierka, urbanistická štruktúra) ale aj architektonického hľadiska jednotlivých objektov a ich výtvarného výrazu. Integrácia novej výstavby a starších objektov dáva územiu špecifický charakter, prispieva k rozmanitosti a k individualizácii obytných celkov a tým je vytváraný lepší vzťah obyvateľov k obytnému prostrediu. (Šubr, 1988)

4.3.4 Urbanistická funkcia bloku

Pomimo základnej obytnej funkcie má väčšina blokov rôzny podiel neobytných funkcií, ktoré ovplyvňujú možnosti užívania vnútrobloku a jeho usporiadanie. Polyfunkčné bloky sú uplatňované najmä v centrálnych častiach mesta a pozdĺž hlavných ulíc a námestí. Neobytné funkcie ovplyvňujú hygienické a mikroklimatické podmienky, ako aj obytnú funkciu vnútroblokového priestoru. (Šubr, 1988)

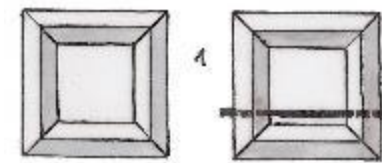
Občianske vybavenie sa väčšinou uplatňuje v obvodovej zástavbe s orientáciou do ulice a s menšími zásahmi do vnútroblokového priestoru. Jeho existencia je v obytnej zóne žiaduca a je potrebné upraviť ich činnosť tak, aby nebolo rušené bývanie a obytné vnútrobloky. Určitou výnimkou sú školy, zdravotné strediská a administratíva, ktoré často zaberajú podstatné časti vnútroblokov pre prevádzkové účely. (Šubr, 1988)

Výrobné funkcie umiestnené v obvodovej zástavbe alebo vo vnútrobloku ho často veľmi vážne znehodnocujú hlukom, exhalátmi ale ho obmedzujú priestorovo. Napriek tomu, že je istý stupeň premiešania obytnej a výrobnej funkcie urbanisticky žiaduci, bude vždy potreba preferovať obytnú funkciu a vylúčiť všetky prevádzky, ktoré ju svojou činnosťou zhoršujú. (Šubr, 1988)

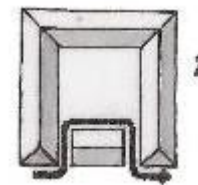
4.3.5 Charakteristika zástavby bloku

Veľkosť vnútroblokového priestoru značne ovplyvňuje jeho využiteľnosť, najmä v nadväznosti na jeho výšku a pomer výšky a šírky. (Šubr, 1988)

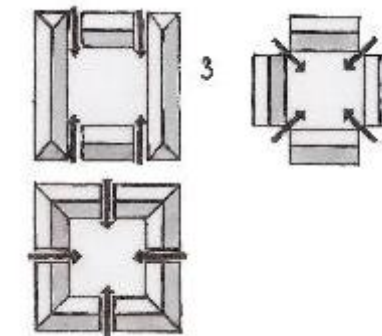
4.3.6 Tvar zástavby

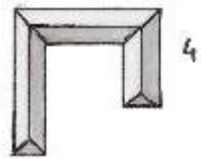
1. Uzavreté bloky, najmä neprejazdné, zhoršujú možnosť realizácie a údržby, majú zhoršené prevetrávanie a mikroklimatické podmienky. Výhodou je intímny, polo súkromný priestor pre obyvateľov bez rušenia prejazdom vozidiel alebo priechodom osôb.

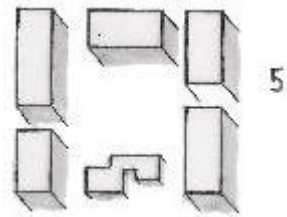
2. Uzavreté bloky s prejazdom sú dopravne prístupnejšie, no ohrozené vjazdom a parkovaním vozidiel. V niektorých prípadoch, hlavne pri sústredenej veľkoplošnej modernizácii sa zámerne vedie pešia premávka do vnútroblokov z rušných komunikácií. Znamená to však stratu intimity, kľudu a bezpečnosti uzavretých vnútroblokov a zníženie ich obytnej hodnoty.

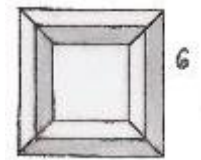
3. Bloky z časti otvorené, v rohoch alebo stranách, majú lepšie prevetrávanie a hygienické pomery, lepšie možnosti realizácie a mechanizovanej údržby so všetkými uvedenými nevýhodami.

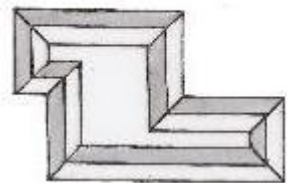
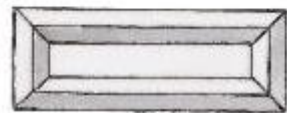
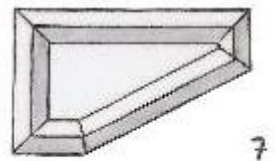
4. Neúplné bloky sú prechodom k voľnej zástavbe s malou intimitou vnútorného obytného priestoru, ale s možnosťou nadväznosti na okolitú vegetáciu a krajinu. V prípade potreby je možné uzavrieť a zintímniť stavebnou úpravou alebo vegetáciou a tým vytvoriť uzavretý obytný priestor bez väčšiny jeho nevýhod.

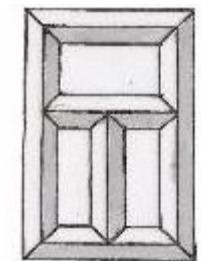
5. Otvorené bloky majú vhodné mikroklimatické aj hygienické podmienky, no neposkytujú dostatočnú intimitu a segregáciu dopravy. Realizačné a údržbové podmienky sú obdobné ako v súčasnej sídliskovej výstavbe, zhoršuje sa však vzťah obyvateľov k vegetácii a vybaveniu – poškodzovanie je anonymnejšie, úpravy slúžia obyvateľom aj návštevníkom.

6. Bloky v tvare štvorca alebo obdĺžnika v pomere strán do 1:2 vytvárajú lepšie možnosti budovania obytných vnútroblokov.

7. Bloky v tvare úzkeho obdĺžnika nevytvárajú pri vysokej zástavbe vhodné podmienky pre budovanie obytných vnútroblokov, rovnako ako bloky trojuholníkové, lichobežníkové prípadne nepravidelné, tvoriace úzke, zatienené priestory. Využitie podobných vnútroblokov vyžaduje značné náklady na budovanie zastrešených klubovní, telocviční, prípadne zimných záhrad.

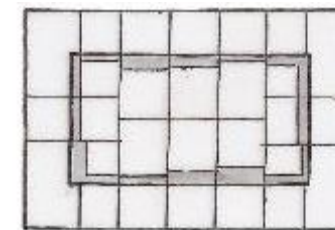
8. Blok so súvislou vnútornou zástavbou je možné pre budovanie obytných vnútroblokov využiť iba obmedzene, prípadne po demolácii vnútornej výstavby. (Šubr, 1988)

Ilustrácie prekreslené podľa (Šubr, 1988).

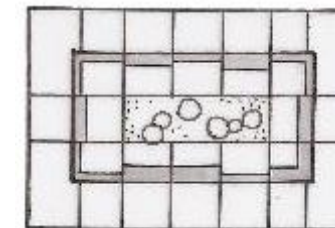
4.3.7 Výška zástavby, vzťah výšky a šírky zástavby

Výška zástavby a vzťah medzi výškou zástavby a šírkou vnútrobloku ovplyvňuje spolu so situovaním k svetovým stranám presvetlenie, oslnenie a prevetrávanie uzavretých blokov. To má rozhodujúci vplyv na využitie a kompozíciu vnútroblokového priestoru. Obvodová zástavba obvykle presahuje 4 poschodia, a to pri malých alebo úzkych vnútroblokoch znemožňuje rozvoj obytných funkcií alebo ich redukuje. Najvýhodnejšie bloky pre zriaďovanie obytných vnútroblokov so všetkými obytnými funkciami sú bloky s pomerom nad 1 : 2,5. (Šubr, 1988)

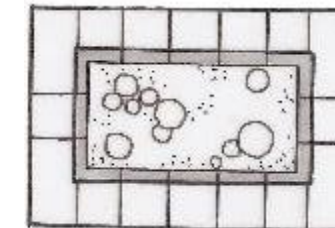
4.3.8 Členenie a prístupnenie vnútroblokovej plochy

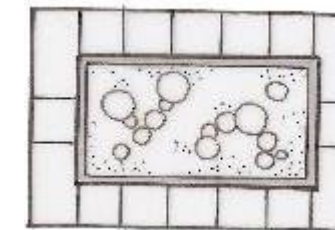
1. Vnútroblokový priestor býva často členený pôvodnou parceláciou a je využívaný individuálne, neslúži všetkým obyvateľom.

2. Kombinované členenie plôch znamená spoločné využívanie časti s individuálnym používaním hospodárskych dvorov a záhrad pri jednotlivých domoch. Patria sem aj bloky, s kombináciou individuálneho používania s časťou vnútrobloku, vyhradenú pre objekty občianskej vybavenosti.

3. Prechod k spoločnému používaniu celého vnútrobloku je forma s malými, individuálnymi dvorčekmi a spoločnou úpravou a využívaním centrálného priestoru.

4. Spoločné využívanie celého vnútroblokového priestoru s prepojenými hospodárskymi dvormi najlepšie umožňuje rozvoj rôznych funkcií a ich aspoň minimálne priestorové oddelenie. (Šubr, 1988)

Ilustrácie prekreslené podľa (Šubr, 1988).

4.4 Charakteristika vnútrobloku

4.4.1 Umiestnenie v rámci budovy

Ludia väčšinou predpokladajú, že vnútrobloky sú umiestnené v strede budovy, no môžu mať aj jednu či dve steny tvoriace bariéru voči susedom alebo ulici a sú stále považované za vnútrobloky. Je to vďaka ich stále vysokej interakcii s budovou, ktorá je nimi vyhradená. (Reynolds, 2001)

4.4.2 Orientácia

Orientácia budov alebo stien vymedzujúcich vnútroblok závisí od ulíc na vonkajších stranách. Väčšinou je minimálne jedna stena alebo budova paralelná s ulicou. Pre Španielsko je typická orientácia posunutá o 45° od kardinálnych bodov. Táto orientácia vytvára 'demokratické' rozdeľovanie slnečného žiarenia. (Reynolds, 2001)

V niektorých kultúrach je dôležitá orientácia vstupu do vnútrobloku, ak to dovoľujú okolité podmienky. Napríklad v Indii by mal byť vstup smerovaný na východ. (Reynolds, 2001)

4.4.3 Mikroklima a hygiena

Mikroklimatické podmienky vnútroblokového priestoru sú zložitou výslednicou pôsobenia klímy ovplyvnenej prostredím a konkrétnymi, prevažne technickými objektmi a činnosťami človeka vo vnútroblokovom priestore.

Mikroklimatické podmienky, najmä svetelné pomery, vzdušné prevetrávanie, tepelný režim, zrážky, vzdušná vlhkosť sú závislé na mnohých faktoroch: veľkosť a tvar bloku, výška zástavby, pomer šírky a výšky zástavby patrí medzi najzávažnejšie.

Bloky s pomerom šírky a výšky 1 : 1 – 2 : 1 neumožňujú optimálne preslnenie a prevetrávanie. Pri malej plošnej výmere sa môžu stať neobytnými. Najpriaznivejšie mikroklimatické podmienky poskytujú bloky s pomerom šírky k výške väčším ako 2 : 1.

Najvýhodnejšie tvary sú pravdepodobne štvoruholníky s pomerom strán väčším ako 2 : 1. Kvalita obytného prostredia sa znižuje vo vnútroblokoch s pôdorysom v tvare obdĺžnika s pomerom strán väčším ako 1 : 2 a vo vnútroblokoch s nepravidelným tvarom. Tupé uhly, ktoré zvierajú priľahlé krídla bloku umožňujú ich oslnenie a prevetrávanie, zovreté ostré uhly pôsobia opačne. (Šubr, 1988)

4.4.4 Hospodárske funkcie

Kvalitu obytného prostredia ovplyvňujú práce spojené s upratovaním a údržbou bytov. Majú väčšinou negatívny dopad na obytné funkcie, najmä z hľadiska hygieny a zdravia, estetiky obytného prostredia a prevádzky, napriek tomu sú často nutnou súčasťou obytného vnútrobloku. Ich umiestnenie musí vychádzať z potrieb užívateľov aj požiadaviek prevádzky a musí čo najmenej rušiť preferované obytné funkcie. Z tohto dôvodu sa hľadajú hlavne možnosti ich umiestnenia mimo vnútroblok. V prípade umiestnenia vo vnútrobloku je potrebné eliminovať ich dopad na prostredie stavebnými úpravami s vegetáciou alebo výsadbami. (Šubr, 1988)

4.4.5 Obytné funkcie

Obytné funkcie by mali byť základnými funkciami obytného vnútrobloku a musí im odpovedať jeho riešenie, umiestnenie vybavenosti aj vegetácie. Obytné funkcie je možné rozdeliť na dva základné typy: vybavenie pre činnosti fyzicky pasívne a vybavenosť pre činnosti fyzicky aktívne. Činnosti fyzicky aktívne sú hlavne šport, hry detí, aktívna záujmová činnosť (záhradkárčenie) a venčenie psov. Medzi činnosti fyzicky pasívne patrí oddych s možnosťou sociálneho kontaktu. (Šubr, 1988)

4.4.6 Vegetácia

Vegetácia plní vo vnútrobloku dôležité funkcie: mikroklimatickú, hygienickú, psychologickú, hygienickú, architektonickú a estetickú. (Šubr, 1988)

Je dôležité, nakoľko vyplňa vegetácia vnútroblok. Jedným extrémom sú dvory úplne bez vegetácie, na druhej strane stoja dvory, ktoré sú celé zatienené vegetáciou. Rastliny sú dôležité pre zrak a čuch, môžu poskytovať potravu, pozývajú ľudí na ich ošetrovanie. (Reynolds, 2001)

4.5 Referenčné územia

4.5.1 Vnútroblok na ulici Strandboulevarden, Kodaň, Dánsko

Vnútroblok sa nachádza v mestskej časti Østebro. Dvor je špecifický členením priestoru na menšie, intímnejšie zákutia. Jedným z hlavných prvkov je ľahká a vzdušná konštrukcia pergoly zahalená popínavými ružami. Kontajnery sú umiestnené v drevenej búde, ktorá je čiastočne obklopená vegetáciou. Nachádzajú sa tu rôznorodé drevené sedacie prvky, ako na stálo umiestnené, tak mobilné. Detské ihrisko pozostáva z jednoduchých a tradičných prvkov, medzi ktoré patrí šmyklavka, hojdačky a pieskovisko. Typicky pre Kodaň sa tu nachádzajú stojany na bicykle, ktoré sú používané každodenne. Netradičným prvkom je malý sušiak na bielizeň, keďže je priestor otvorený aj pre náhodných okoloidúcich.

Dvor ako celok pôsobí ako záhradka vo vidieckom štýle, je príjemná a teplá vďaka drevu, ktoré sa tu opakuje na viacerých prvkoch. Vďaka nepravidelne rozmiestnenej vegetácii priestor pôsobí neformálne a domácky. Budovy ktoré ho obklopujú majú väčšinou fasádu z tehál, no aj prítomnosť modernejšej architektúry neruší celkovú kompozíciu.

Obrázok 13 - Pohľad na dvor z najvyššieho poschodia (foto autorka)

Obrázok 14 - Vymedzenie priestoru vyvýšenými záhonmi (foto autorka)

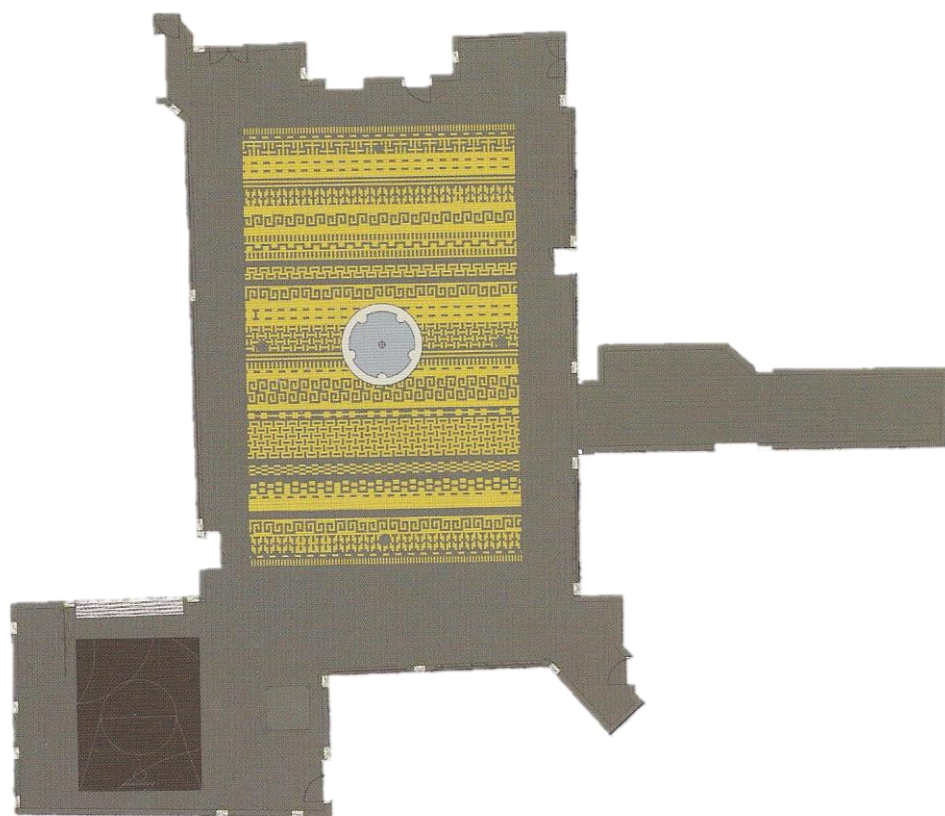

Obrázok 15 - Dialóg medzi dvorom a budovami (foto autorka)

4.5.2 Dvor v Classensgade, Kodaň, Dánsko, autor: 1:1 landskab, 2008 – 2010

Dvor funguje ako multifunkčný priestor, najmä ako miesto stretávania obyvateľov a taktiež ako estetický element poskytujúci zážitok pri pohľade z okien kuchýň. Motív 'koberca' bol vybraný kvôli jeho osobnému výrazu a kvôli útulnosti a pocitu domova, ktorý je s ním spájaný. Vzor dlažby je inšpirovaný mnohými rezbami a ornamentami, ktoré sú na fasádach domov v mestskej časti Østebro. Vzor však získal svoju vlastnú unikátnu identitu vďaka starostlivo prispôbenému dizajnu. Popínavé rastliny, rastliny v nádobách a fontána spolu vytvárajú takmer atmosféru južnej Európy. Počas leta sa dvor stáva rozšírením súkromných obývacích miestností obyvateľov. (Baker, 2014) Okraje vnútrobloka sú využívané na parkovanie bicyklov a nachádza sa tu aj basketbalové ihrisko.

Tento dvor je dôkazom toho, že aj napriek jeho severskej lokalizácii môže byť použitá ornamentálna dlažba a typické znaky pre južanské dvory. Medzi tieto znaky patria, okrem okrasnej dlažby, aj okrasné dreviny a byliny v nádobách, centrálny vodný prvok a rastliny popínajúce fasády budov. Odvážny vzor dlažby potvrdzuje, že pri citlivom použití, korešpondovaní s okolitými budovami a vhodnej mierke môže byť dosiahnutá harmónia a ozvláštnenie priestoru. Dvor pôsobí na pohľad zhora rovnako ako estetický zážitok z pohľadu ľudí nachádzajúcich sa v ňom.

Obrázok 17 - Situácia vnútrobloku (Baker, 2014)

Obrázok 16 - Vtáčí pohľad na dvor so špecifickou dlažbou, rozmiestnenie rastlín v nádobách a centrálny vodný prvok (1:1 landskab, 2013)

4.5.3 Abz Siedlung Wiedikon, Zurich, Švajčiarsko, autor: Robin Winogron Landscapsarchitekten, 2011

Návrh tohto dvora sa koncepčne hrá s legendárne známymi vzormi tapiet zo 70. rokov 20. storočia. Vzor je viditeľný najmä z okien domov, ktoré sú postavané taktiež v 70. rokoch 20. storočia. Dvor sa nachádza na podzemnom parkovisku, má k dispozícii 30 centimetrov zeme, čo ovplyvňuje, že návrh je bez stromov. Vzor vytvára dialóg medzi vnútroblokom a fasádou. Pri prechode alebo hraní sa v tomto priestore, človek pozoruje a fyzicky prežíva použitú grafiku. Vzor oživuje hry pohybu pre hrajúce sa deti. Abstraktný dizajn ponúka široké spektrum použitia všimnutých na druhý pohľad, ako napríklad vyvýšené okraje trávnikov určené pre neformálne sedenie. (Baker, 2014)

Návrh dvora vytvára veľký priestor vhodný pre voľný pohyb ľudí. Je atraktívny na pohľad zhora a pri budovách vytvára drobné ostrovčeky vegetácie, ktoré by sa mohli dať označiť ako malé predzáhradky. Kombinácia rôznych spevnených povrchov robí tento dvor zaujímavý a podporuje vzor tapety.

Obrázok 18 - Situácia dvora (Studio Vulkan Landscaps architektur, 2016)

Obrázok 19 - Vtáčí pohľad na dvor (world-architects, 2016)

Obrázok 20 - Detské ihrisko umiestnené na okraji vnútrobloku (world-architects, 2016)

4.5.4 Dvor bývalých plynární, Mníchov, Nemecko, autor: Ver.De Landschaftsarchitektur, 2009

Táto pamiatkovo chránená budova kedysi patrila mestským plynárňam. Budova prešla rozsiahlou rekonštrukciou a bola premenená na kvalitnú kancelársku budovu. V dvore raz bola umiestnená diskotéka a jej demolácia zdôrazňuje starostlivo obnovené fasády. Tie ohraničujú uzavretý dvor, ktorý nie je iba jasne viditeľný z kancelárií, ale slúži aj ako priestor na rekreáciu a rôzne udalosti. Dizajn nadväzuje na symetriu a farbu okolitých fasád. Mozaika rastlín a dubových panelov vytvárajú mierne vyvýšenú scénu vloženú do vápencových dlažbových dosiek. *Gleditsia triacanthos* tvorí zelený dôraz v tomto elegantnom vnútrobloku. (Baker, 2014)

Vnútroblok je špecifický kontrastom medzi živým a neživým, tmavými a svetlými farbami. Dláždená plocha poskytuje dostatok priestoru pre pohyb a možné umiestnenie mobilných sedacích prvkov. Dvor je estetický na pohľad zhora, taktiež je príjemný na pobyt.

Obrázok 21 - Pôdorys vnútrobloku (ver.de landschaftsarchitektur, 2016)

Obrázok 22 - Pohľad na štylizované záhony (ver.de landschaftsarchitektur, 2016)

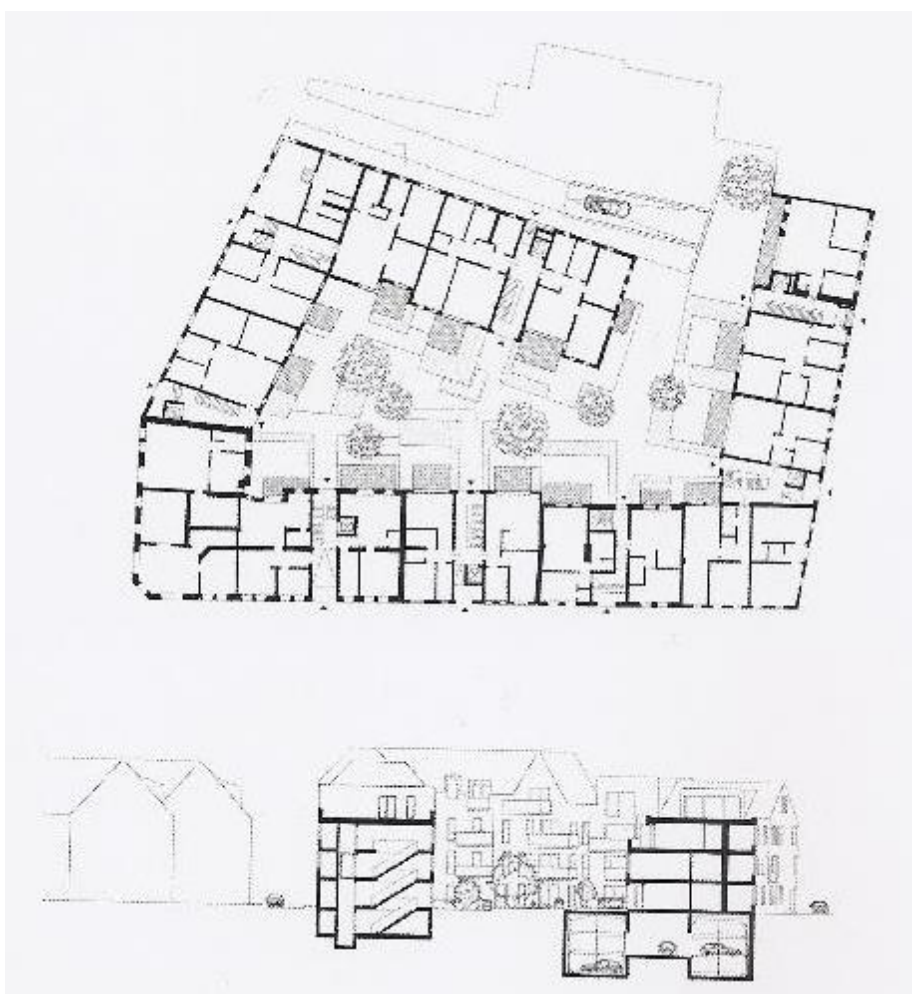

Obrázok 23 - Umiestnenie záhonov v priestore, zelený akcent vytvorený *Gleditsia triacanthos* (ver.de landschaftsarchitektur, 2016)

4.5.5 Schottenhöfe, Erfurt, Nemecko, autor: Osterwold°Schmidt Explander Architekten, 2013

Bytové domy vdýchli nový život do pôvodne prázdnych pozemkov a menia hranicu tejto mestskej časti. Nezávislé budovy a nové krídlo bolo vložené na prázdne pozemky a úspešne sprostredkovávajú nové a staré. Ich usporiadanie umožňuje prístup a dvorom dáva jasnú štruktúru. Podzemné parkovisko minimalizuje stiesnenosť a podporuje rozvoj zelenej mestskej oázy, ktorá pozostáva zo stromov a kríkov. Živé ploty slúžia ako prvok oddeľujúci súkromné záhrady od spoločných priestorov. Atraktívny otvorený dvor ponúka priestor pre relax a stretávanie sa obyvateľov. (Baker, 2014)

Dvor je príkladom toho, že aj v mestskom priestore je možné vytvoriť súkromné, rovnako ako aj verejné priestory. Taktiež ich oddelenie je pojaté neobvykle, namiesto nepriechodných múrov, cez ktoré nie je vidieť je tu použitá vegetácia a jemná zmena terénu. Je tu predpokladaná tolerancia súkromného priestoru od okoloidúcich ľudí.

Obrázok 24 - Situácia budov a vnútrobloku, rez podzemným parkoviskom (Baker, 2014)

Obrázok 25 - Pohľad do dvora, rozdelenie verejného a súkromného priestoru (baunetz, 2016)

4.5.6 Zhrnutie

Existuje veľké množstvo vnútroblokov, ktoré mohli byť uvedené ako referenčné územia. Boli vybrané tie, ktoré sa nachádzajú v podobných podmienkach ako vybrané riešené územie, teda približná geografická poloha a koncentrácia urbanizovaného územia v jeho okolí.

Budovy obklopujúce dvory sú staré, ale aj rekonštruované a novo vybudované. Kladným aspektom všetkých príkladov je doprava vylúčená z dvora, a to buď vďaka jej náhrady cyklistickou dopravou alebo vytvorením podzemných garáží. Koncepty vychádzajú aj z toho, ako fungoval daný priestor pred novým návrhom. Vždy je viditeľná snaha o vytvorenie miesta, ktoré funkčne funguje a zároveň je svojou estetikou špecifické a nenahraditeľné. Všetky tieto znaky by mali byť dôležité pri navrhovaní vnútroblokov, pretože je to predĺžená časť domova ľudí.

4.6 Aktuálny stav vnútroblokov mesta Bratislava

Pri hľadaní a výbere modelového územia bolo navštívených 35 vnútroblokov v meste Bratislava. Stav väčšiny z nich poukazuje na potrebu ich obnovy, a to sa týka technických aj vegetačných prvkov. Ich dôležitosť je neprehliadnuteľná, keďže tvoria veľkú časť mesta a ich obyvatelia sú s nimi v každodennom kontakte. Táto kapitola sa zaoberá vzorkou 19 vnútroblokov z rôznych mestských častí Bratislavy a pojednáva o ich aktuálnom stave, pozitívach a negatívach. Niektoré majú však natoľko podobné črty, že boli zlúčené do jedného príkladu (v tabuľke ich je vyhodnotených 13).

4.6.1 Podunajské Biskupice

Tri vybrané vnútrobloky v okrajovej mestskej časti Podunajské Biskupice sú typické tvarom zástavby, ktorá ich vymedzuje. Jedná sa o viacero budov tvoriacich mnohouholníky, pričom vnútroblok je otvorený a veľký rozlohou. Všetky tieto vnútrobloky sú význačné veľkými trávnatými plochami, ktoré sú pretínané neudržiavanými úzkymi asfaltovými chodníkmi. Veľké časti pokrývajú dospelé stromy, často vysádzané do pravidelného rastru. Kríky sa tu nevyskytujú alebo iba veľmi ojedinele.

Špecifická je práca s terénom, ktorá je v každom vnútrobloku odlišná. V prvom sa nachádzajú jemne modelované kopčeky spevnené na jednej strane betónovými kockami. Druhý a zároveň najväčší vnútroblok má vytvorené tri kopce vysoké nad 2 metre, z ktorých je dobrý výhľad na celý priestor. Tretí obsahuje objekt, ktorý je pravdepodobne určený pre hru detí. Je tvorený úzkymi asfaltovými chodníkmi, ktoré klesajú a stúpajú, preplietajú sa a tvoria podchody a nadchody. V každom vnútrobloku sú detské ihriská, väčšinou neudržiavané a obmedzené čo sa týka počtu prvkov.

4.6.2 Ružinov

Vnútroblok medzi ulicami Miletičova a Ružová dolina je otvorený, časť z neho je vymedzená oploteným kúpaliskom, ktorý ho zároveň vizuálne rozdeľuje na dve časti.

Jeho prvá časť je typická aj možným parkovaním, ktoré často tvorí bariéry. Sú tu trávnaté plochy s dospelými stromami, niektoré z nich sú už v zlom zdravotnom stave. Nachádza sa tu detské ihrisko s typickými preliezkami, ktoré už viditeľne potrebuje obnoviť.

Druhá časť bola nedávno obnovená, chodníky sú tu zo zámkovej dlažby a sú viditeľné nové výsadby stromov. Okrem modernejšieho detského ihriska s vyhovujúcimi dopadovými plochami sa tu nachádzajú aj v tejto dobe populárne stroje určené na cvičenie. Trávnaté plochy sú udržiavané a na ich okrajoch sú zatiaľ nepoškodené lavičky.

Vnútroblok v neďalekej blízkosti trhoviska Miletička je obklopený pomerne mladou zástavbou. Veľká časť z jej priestorov je využívaná ako obchody a kancelárie, ale aj na bývanie. Priestor je moderný

a mladý, tvorí ho pás trávniku, široký chodník z betónových dlaždíc, dynamický kaskádový vodný prvok, vyvýšené záhony s kerovým podrastom s dvoma radami stromov a pás zarastený brečtanom. Vnútroblok pôsobí mierne chladno a neobývané, je to však možno zapríčinené pomerne nedávnou realizáciou.

4.6.3 Nové Mesto

V mestskej časti Nové Mesto bolo navštívených mnoho území, no na posúdenie vybraté iba dve. Sú súčasťou obytného komplexu, ktorý sa nazýva Nová Doba. Sú špecifické členitosťou stavby, čím vznikajú drobné predzáhradky medzi jednotlivými vchodmi. Výrazný rozdiel medzi týmito dvoma vnútroblokmi je, že jeden je obnovený a druhý je v pôvodnom stave.

Revitalizovaný dvor má nahradené asfaltové povrchy zámkovou dlažbou, sú tu zachované pôvodné dospelé stromy. Drobné predzáhradky sú od zvyšku priestoru oddelené nízkymi tvarovanými živými plotmi. Zvyšný priestor je pravidelne delený úzkymi obdĺžnikmi a vegetáciou. Trávnik, ktorý je na väčšine nespevnených povrchov, je na niektorých miestach nahradený bylinným porastom alebo štrkom. Obdĺžniky sú orientované tak, že predlžujú, no na druhej strane aj výrazne zužujú priestor.

Vnútroblok nerevitalizovaný má na chodníkoch použitý asfalt, ktorý je na niektorých miestach rozpukaný a má výtlky. Jedným z najvýraznejších prvkov tohto dvora je konštrukcia so šnúrou na vešanie bielizne. Pri niektorých predzáhradkách medzi vchodmi je vidieť snahu obyvateľov o ich ošetrovanie a výsadbu. Nachádza sa tu teda dosť veľké množstvo okrasných kríkov a na jar sú tu vysádzané letničky.

4.6.4 Staré Mesto

V tejto mestskej časti sú vybrané tri vnútrobloky ako príklad. Prvým je nepravidelný a uzavretý v dvor medzi ulicami Šancová, Žilinská, Povraznícka a Björnsonova. Nachádzajú sa tu približne 3 dospelé stromy, inak je celá plocha pokrytá asfaltovým parkoviskom. V jednom malom rohu je vyvýšená trávnatá plocha s novo vysadenými stromami, detskými preliezkami, šmyklávkou a pár okrasnými bylinami.

Ďalší je vnútroblok medzi ulicami Lehockého, Povraznícka, Björnsonova a Belopotockého. Jedná sa o jeden z najmenších dvorov, ktoré boli navštívené. Mierne pretiahnutý obdĺžnikový tvar a pomerne vysoká zástavba spôsobujú tienistý vzhľad. Budovy zároveň výrazne zmierňujú hluk okolitej dopravy. Nachádza sa tu pár stromov, tvarované kríky a zopár okrasných kríkov. Povrchom je zväčša asfalt a v niektorých miestach aj betónové dlaždice. Vnútroblok je úplne uzavretý.

Tretí vnútroblok z mestskej časti Staré Mesto je najmenším zo všetkých navštívených. Nachádza sa vedľa predchádzajúceho, konkrétne medzi ulicami Žilinská, Povraznícka, Lehockého a Belopotockého.

Dvor hneď zaujal svojou tienistou a kludnou povahou. Napriek starej fasáde a zanedbanej záhradke, ktorá ho vypĺňa, v ňom bolo cítiť genius loci. Dominovali tu dva dospelé stromy, jeden z nich výrazne obrastený brečtanom. Povrch tvoria veľké betónové dlaždice a riedky trávnik. Z bylín tu sú rôzne letničky a trvalky. Vnútroblok je úplne uzavretý.

4.6.5 Petržalka

Prvý navštívený otvorený vnútroblok v Petržalke sa nachádza pri Wolkrovej ulici. Z pohľadu pôdorysu to sú dva otvorené štvorce oproti sebe a navzájom mierne posunuté. Rastú tu dospelé a zdravé stromy, ktoré pokrývajú veľkú časť vnútrobloku, je teda dosť tienistý. Chodníky, ako vo väčšine prípadov, sú asfaltové a nie sú v dobrom stave, ostatné plochy pokrýva trávnik. Nachádza sa tu detské ihrisko s betónovými tunelmi, ktoré sú však viditeľne používané nižšími sociálnymi skupinami.

Ďalšie dva vnútrobloky sa nachádzajú na Gercenovej ulici. Ide o osovo súmerné budovy s rozdielnymi dvormi. Z troch strán sú vymedzené panelákmi a tretia je otvorená, vymedzená iba nízkou budovou pôvodne určenou na vykurovanie bytov. Tieto dva dvory sa výrazne neodlišujú. V oboch prípadoch sa tu nachádza práca s terénom v podobe približne 2 metrového kopca, organické trasovanie asfaltového chodníka a rovnaké lavičky s betónovým základom a drevenou sedacou časťou bez operadla. Vegetačné prvky sú tu zastúpené dospelými stromami a trávnikom, ktorý je v dobrom stave vďaka údržbe.

4.6.6 Karlova Ves

V mestskej časti Karlova Ves bolo vybratých šesť vnútroblokov, ktoré podľa tvaru zástavby vyzerali na ortofoto mape totožne. Po ich obhliadnutí bolo zistené, že aj v reáli sú v podstate rovnaké. Bolo tu viditeľné opakovanie jednotlivých prvkov. Každý dvor je terénom rozdelený na dve výškové roviny spojené schodmi. Povrchy boli tvorené asfaltovými chodníkmi a trávnatými plochami. Vždy tu boli detské ihriská s asfaltovými povrchmi, starými preliezkami a pieskoviskom. Vegetácia bola tvorená dospelými stromami a kríkmi. Všetky tieto vnútrobloky pôsobili zanedbane a opustene.

4.6.7 Zhrnutie bratislavských vnútroblokov

Celkovo by sa dalo zhodnotiť, že sa bratislavské vnútrobloky vyznačujú vo väčšine prípadov veľkou rozlohou. Táto skutočnosť je pri vysokej výške zástavby pozitívna, pretože tu vznikajú vhodné svetelné podmienky a vzdušné prúdenie.

Ako negatívum by sa dalo označiť výrazné využívanie asfaltu ako povrchu, vo väčšine prípadov s obmedzenou údržbou. Trávnik bol vo veľa prípadoch neudržiavaný a riedky. Revitalizované vnútrobloky (Ružinov a Nové Mesto) poukazujú na používanie zámkovej dlažby ako náhrady asfaltu.

Čo sa týka používanej vegetácie, dospelé stromy neboli výrazne poškodené alebo zanedbané, no niektoré už boli vhodné na výmenu alebo zvýšenú opateru. Novovysadené stromy boli vždy riadne zabezpečené a smerujúce k dobrému vývoju. Používanie okrasných kríkov alebo bylín by sa dalo často prisúdiť snahe obyvateľom, ktorí ich sem pravdepodobne na vlastné náklady umiestňujú a udržiavajú.

Negatívom je takmer 100% absencia vodných prvkov v akejkoľvek podobe. Jediným miestom jeho výskytu bol nový vnútroblok v Ružinove. Všetka voda, ktorá sa nevsiakne do priepustných povrchov, je odvádzaná do kanálov.

To, že sa na mnohých dvoroch nenachádzajú detské ihriská je zapríčinené malou rozlohou dvorov alebo ich absenciou už pri navrhovaní. Ihriská v tejto dobe už pravdepodobne nespĺňajú požiadavky, ktoré opisujú vlastnosti a veľkosť dopadových plôch a ich celkový stav.

Jedným z pozitív vnútroblokov Bratislavy je, že sa v nich až na výnimky nenachádza parkovisko. Väčšina áut parkuje na uliciach okolo bytov vymedzujúcich dvory. V Bratislave sa problém s parkovaním iba zhoršuje a bola by škoda keby bolo ako riešenie navrhnuté parkovanie vo vnútroblokoch a tým narušenie ich kompozície a funkcie.

Lokalizácia	Rozloha [m ²]	Priemerná výška zástavby [m]	Použité povrchy	Vegetácia	Vodné prvky	Detské ihrisko	Parkovanie v rámci vnútrobloku	Funkcia stavby	Park / Záhrada
Podunajské Biskupice (1)	27 893	24	Trávnik, asfalt	Dospelé stromy	-	Áno	Nie	Obytná	Park
Podunajské Biskupice (2)	56 466	24	Trávnik, asfalt	Dospelé stromy	-	Áno	Nie	Obytná	Park
Podunajské Biskupice (3)	27 142	24	Trávnik, asfalt	Dospelé stromy	-	Áno	Nie	Obytná	Park
Ružinov – medzi ulicami Miletičova a Ružová dolina	51 784	18	Trávnik, asfalt, zámková dlažba	Dospelé aj novovysadené stromy	-	Áno	Áno	Obytná	Park
Ružinov – pri trhovisku Miletičova	2 306	21	Trávnik, brečtan, betónové dlaždice	Novovysadené stromy	Dynamický kaskádovitý kanál	Nie	Nie	Obytná, kancelárska, obchodná	Park
Nové Mesto – Nová Doba (revitalizovaná)	2 237	15	Štrk, trávnik, brečtan, zámková dlažba	Dospelé stromy, tvarované a netvarované kríky, okrasné trávy	-	Nie	Nie	Obytná	Záhrada
Nové Mesto – Nová Doba (nerevitalizovaná)	3 183	15	Asfalt, trávnik, bylinné porasty	Dospelé stromy, okrasné kríky, okrasné byliny	-	Nie	Nie	Obytná	Park
Staré Mesto – medzi ulicami Šancová, Žilinská, Povraznícka a Björnsonova	3 149	21	Asfalt, trávnik	Dospelé stromy, novovysadené stromy, okrasné byliny	-	Áno	Áno	Obytná	Nemožno určiť kvôli parkovaniu
Staré Mesto – medzi ulicami Lehockého, Povraznícka, Björnsonova a Belopotockého	989	16	Asfalt, betónové dlaždice	Stromy, tvarované a okrasné kríky	-	Nie	Nie	Obytná	Záhrada
Staré Mesto – medzi ulicami Žilinská, Povraznícka, Lehockého a Belopotockého	694	16	Betónové dlaždice	Dospelé stromy, letničky, trvalky	-	Nie	Nie	Obytná	Záhrada
Petržalka – Wolkrova ulica	13 215	30	Asfalt, trávnik	Dospelé stromy	-	Nie	Nie	Obytná	Park
Petržalka – Gercenova ulica (jeden z dvoch spomenutých pre ich podobnosť)	5 342	30	Asfalt, trávnik	Dospelé stromy	-	Nie	Nie	Obytná	Park
Karlova Ves	5 116	16	Asfalt trávnik	Dospelé stromy, kríky	-	Áno	Nie	obytná	Park

Tabuľka 1 - Tabuľka popisujúca jednotlivé aspekty jednotlivých vnútroblokov: vlastné spracovanie

Obrázok 26 – Pohľad z kopca nachádzajúceho sa v najväčšom z vnútroblokov v Podunajských Biskupiciach (vyhotovené autorkou, 2015)

Obrázok 27 – Pomerne mladý vnútroblok nachádzajúci sa v mestskej časti Ružinov, neďaleko od trhoviska Miletičova (foto autorka)

Obrázok 28 – vnútroblok v Starom meste, medzi ulicami Lehockého, Povraznícka, Björnsonova a Belopotockého (foto autorka)

Obrázok 29 – Vnútroblok mestskej časti Petržalka, na Gercenovej ulici (foto autorka)

5 NÁVRHOVÁ ČASŤ

5.1 Základné údaje riešeného územia

5.1.1 Lokalizácia riešeného územia

Vybrané vnútrobloky sa nachádzajú v Novom Meste, pri hraniciach so Starým Mestom a neďaleko od mestskej časti Ružinov. Zo severu ho vymedzujú budovy na Šancovej, na východe Jiskrova, na juhu Legionárska ulica a na západe Račianske Mýto. Tunajší obyvatelia ich nazývajú 'veľký dvor' a 'malý dvor'. K 'malému dvoru' prislúchajú byty s adresou Legionárska 1.

Račianske Mýto je jedným z dôležitých dopravných uzlov. Hromadná doprava cez neho spája autobusovú a železničnú stanicu. Prepája taktiež mestské časti Staré Mesto, Rača, Ružinov, Devínsku Novú Ves, Petržalku, Lamač a Podunajské Biskupice. Územie sa nachádza približne na polceste medzi Autobusovou stanicou Mlynské Nivy a Hlavnou železničnou stanicou.

Obrázok 30 - Lokalizácia riešeného územia v rámci mesta Bratislava, (Geodetický a kartografický ústav Bratislava, 2015)

5.2 Prírodné podmienky

5.2.1 Geomorfologické zaradenie

Celé územie sa nachádza vo výške 137 m n. m. Z hľadiska geomorfologických pomerov má územie reliéf rovín a nív.

Systém: Alpsko – himalájsky

Podsystém: Panónska panva

Provincia: Západopanónska panva

Subprovincia: Malá Dunajská kotlina

Oblasť: Podunajská nížina

(Kočícký, D., Ivanič, B, 2011)

5.2.2 Geologické pomery

Územie spadá do hercýnskeho obdobia, ktoré prebiehalo v prvohorách od devónu do permu. Nachádzajú sa tu hlbinné magmatity, diority až gabrá, dvojsľudné a biotitické granity až granodiority. V tesnej blízkosti územia sa nachádzajú aj rozsiahle sivé, prevažne vápnité íly, prachy, piesky, štrky, sloje lignitov a polohy sladkovodných vápencov z neogénu. (SAŽP, 2013)

5.2.3 Pedologické pomery

Pôdy sú kambizeme, nasýtené až kyslé. Vyznačujú sa hlinito-piesčitou zrnitosťou, režim pôdy je mierne suchý. Retenčná schopnosť je vysoká a priepustnosť stredná. (SAŽP, 2013)

5.2.4 Klimatické pomery

Zo širšieho pohľadu patrí oblasť do mierneho pásma, konkrétnejšie do atlanticko-kontinentálnej oblasti. Riešené územie spadá pod klimatickú oblasť T2, ktorá je teplá a suchá, s miernou zimou.

Počet letných dní je v priemere 50 (teplota nad 25°C), priemerný počet dní s trvalou snehovou pokrývkou je 40 a menej. Celoročná priemerná teplota je 9 až 10°C, priemerná teplota v januári je -2°C a v júli 19 – 20°C. Priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje medzi 500 až 600mm. Bratislava je jedným z najveternejších miest v strednej Európe. Spôsobuje to zúžený priestor medzi Malými Karpatami a Hainburgskými vrchmi v Rakúsku. Najsilnejší vietor je v mesiacoch február, marec a november, najslabší v septembri. (SAŽP, 2013)

5.3 História a architektúra vnútrobloku

Pred začiatkom výstavby bytových domov sa na riešenom území najprv nenachádzali takmer žiadne obydlia. Približne od roku 1905 sa tu začala vyskytovať kolónia drevených domov, ktorá existovala ešte aj v období výstavby samotných bytových domov.

Bytové domy obklopujúce vnútrobloky boli stavané postupne, v priebehu 20. rokov 20. storočia. Výstavba sa začala okolo roku 1920 a ako prvý bol postavený bytový dom na nároží ulíc Šancová – Radlinského – Legionárska, ktorý vytvoril a uzatvoril už spomínaný 'malý dvor'. Jeho dostavanie sa datuje do rokov 1921 – 1922. Bytový dom bol navrhnutý architektom Klementom Šilingerom. Jeho vzhľad je 'viditeľne šilingrovský', vyznačuje sa jednoduchším hladkým tmavým soklom, stredná zóna má dekoratívne kruhové terče, balkóny s dekoratívnym prelamaným zábradlím. Horné poschodia sú plasticky členené a kontrastne tmavšie voči strednej zóne. Prevládajúcim slohom je kubizmus. Vchod do bytového domu sa nachádza iba na Legionárskej ulici a má plastické rámovanie. Jednotlivé byty mali už v 20. rokoch hygienické vybavenie a osvetlenie miestností. (Droppová Z., 2013)

Dom je zapísaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu – v registri nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok Slovenskej republiky po číslom 732/1. Za kultúrnu pamiatku bol vyhlásený 11.12.1985. (Pamiatkový úrad SR, 2012)

Bytový dom na Legionárskej ulici 3, 5 a 7 bol postavený v rokoch 1923 – 1925. Jeho tvorcami boli významní architekti z tohto obdobia – Alois Balán a Jiří Grossmann. Budova sa vyznačuje plastickým orámovaním okien a dekoratívnosťou. Výrazné je aj kontrastné farebné riešenie fasády medzi tehlovo červenou a bledými farbami. Prevládajúcim slohom je rondokubizmus, ktorý je typický výraznou farebnosťou, väčšinou kontrastom červenej a bielej farby. (Wikipedia, 2016)

Dom je taktiež zapísaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu pod číslom 732/33. Za kultúrnu pamiatku bol vyhlásený 11.12.1985. (Pamiatkový úrad SR, 2012)

Tieto bytové domy mali zaužívaný názov – Poštový dom. Názov vyplýva z pôvodného určenia domu pre poštových zamestnancov. Budovy boli vystavané v rámci výstavby obytných domov pre štátnych zamestnancov, v tomto prípade pre zamestnancov pošty, ktorí si na účel správy založili bytové družstvo. (Bačík, 2015)

Ako tretí v poradí bol postavený bytový dom na Šancovej ulici číslo 88. Bližšie informácie nie sú dostupné, no jeho vzhľad je podobný bytovému domu na Legionárskej ulici 3, 5 a 7, čiže pravdepodobne patrí do rovnakého obdobia. (Bačík, 2015)

V druhej polovici 20. rokov 20. storočia boli dostavané zvyšné byty na adresách Legionárska 9, Jiskrova 1 a 3, Šancová 90, 92 a 94. Po ich dokončení bol úplne uzavretý 'veľký dvor'. (Bačík, 2015)

Budovy neboli počas vojny výrazne poškodené. No niektorí obyvatelia si ešte z detstva pamätajú stopy po strelných zbraniach v omietke. Tieto stopy však boli zahladené. Približne pred 50 rokmi bola časť 'veľkého dvoru' využívaná na jar, v lete a na jeseň ako malé futbalové ihrisko a v zime bola táto plocha premenená na klzisko. (Bačík, 2015)

Vnútrobloky boli v čase výstavby na okraji Bratislavy a postupne sa dostávali do centra mesta. Súkromná doprava sa rozvíjala popri hromadnej doprave Bratislavy. Zavedená električková a trolejbusová doprava viedla tesne popri riešenom území. Preto sa priliehajúce Račianske Mýto stalo jedným z dopravných uzlov Bratislavy. (Bačík, 2015)

Obrázok 31 - Architektúra bytového domu na ulici Legionárska 1 (foto autorka)

Obrázok 32 - Vojnové mapovanie 1 - 1783, sú viditeľné roztratené obydlia, riešené územie z veľkej časti na 'zelenej lúke', už v tomto roku je vymedzená cestná sieť, ktorá existuje aj dnes (Staré Mapy, 2016)

Obrázok 35 - Pozsony - 1895, viditeľný vznik ďalších ciest. Jasne zakreslený cintorín, ktorý vznikol na Račianskom mýte od roku 1778 (evanjelický) a 1781 (katolícky). Cintorín v 50. rokoch 20. storočia ustúpil kvôli rozvíjajúcej sa doprave. (Staré Mapy, 2016)

Obrázok 33 - Vojnové mapovanie 2 - 1839, cestná sieť sa ďalej rozvíja (Staré Mapy, 2016)

Obrázok 36 - Bratislava - 1905, na riešenom území sa objavujú budovy. Jedná sa o kolóniu drevených domov. Neďaleko, smerom na východ od územia, sa nachádza malá železnica, ktorá bola v tomto období funkčná. (Staré Mapy, 2016)

Obrázok 34 - Vojnové mapovanie 3 - 1879, hlavné cesty sú tu pevne dané, jasne vymedzujú priestor, ktorý je dnes vyplnený bytovými domami s vnútroblokmi (Staré Mapy, 2016)

Obrázok 37 - Bratislava - 1930, je stále viditeľná kolónia drevených domov, no pribudol prvý bytový dom s adresou Legionárska 1 (Staré Mapy, 2016)

Obrázok 38 - Fotografia cintorína na Račianskom mýte - fotografia približne z rokov 1930 - 1950, kedy už bol postavaný bytový dom na Legionárskej 1 a zároveň ešte nebol zrušený cintorín (Staré Mapy, 2016)

Obrázok 39 - Bombardovanie Bratislavy - 1944, historická ortofotomapa dokladá minimálne až žiadne poškodenie bytových domov počas 2. svetovej vojny (Staré Mapy, 2016)

5.4 Charakteristika stavieb

Všetky bytové domy sú päťposchodové. Bytový dom na Legionárskej ulici 1 obsahuje 65 bytov, z toho 11 jednoizbových, 18 dvojizbových, 21 trojizbových a 15 štvorizbových. Ostatné domy majú 9 vchodov a je v nich dokopy 155 bytov, z toho 59 bytov jednoizbových, 35 dvojizbových, 46 trojizbových a 15 štvorizbových. Byty majú dokopy rozlohu 18 470,27 m². V posledných rokoch prebehlo prebudovanie niektorých podkrovných priestorov na byty. Kúrenie je lokálne, každý obyvateľ má teda svoje vlastné. (Michalovič, 2000)

5.5 Vizuálne prepojenie bytových domov s vnútroblokmi

Bytové domy obklopujúce 'malý dvor' sú s ním vizuálne prepojené takmer z polovice kuchyňami. Do 'malého dvora' majú okná aj menšie izby, s rozlohou od 4 m² do 6 m². Pomenej je naň výhľad z toaliet, drobných komôr a kúpeľní. Výhľad z kuchyne je dôležitý, keďže tu mnoho ľudí trávi veľa času pri príprave jedál. (Michalovič, 2000)

Bytové domy okolo 'veľkého dvora' majú do dvora najmä okná izieb. Jedná sa už o väčšie izby, väčšinou o rozlohe 4 m² až 20 m². Sú to teda pravdepodobne spálne a detské izby, z ktorých je dôležitý výhľad na vnútroblok. Okná do 'veľkého dvora' majú aj kuchyne, toalety, kúpeľne, komory a predsieni. (Michalovič, 2000)

5.6 Majetkovo právne vzťahy

Byty na Legionárskej 1, 3, 7 a 9 boli pôvodne postavané ako poštové domy pre zamestnancov pošty. Postupne prešli do vlastníctva Ľudového bytového družstva v Bratislave, ktoré existovalo od roku 1960 až 1993. Neskôr sa Ľudové bytové družstvo premenovalo na Bytové družstvo CENTRUM. (Bačík, 2015)

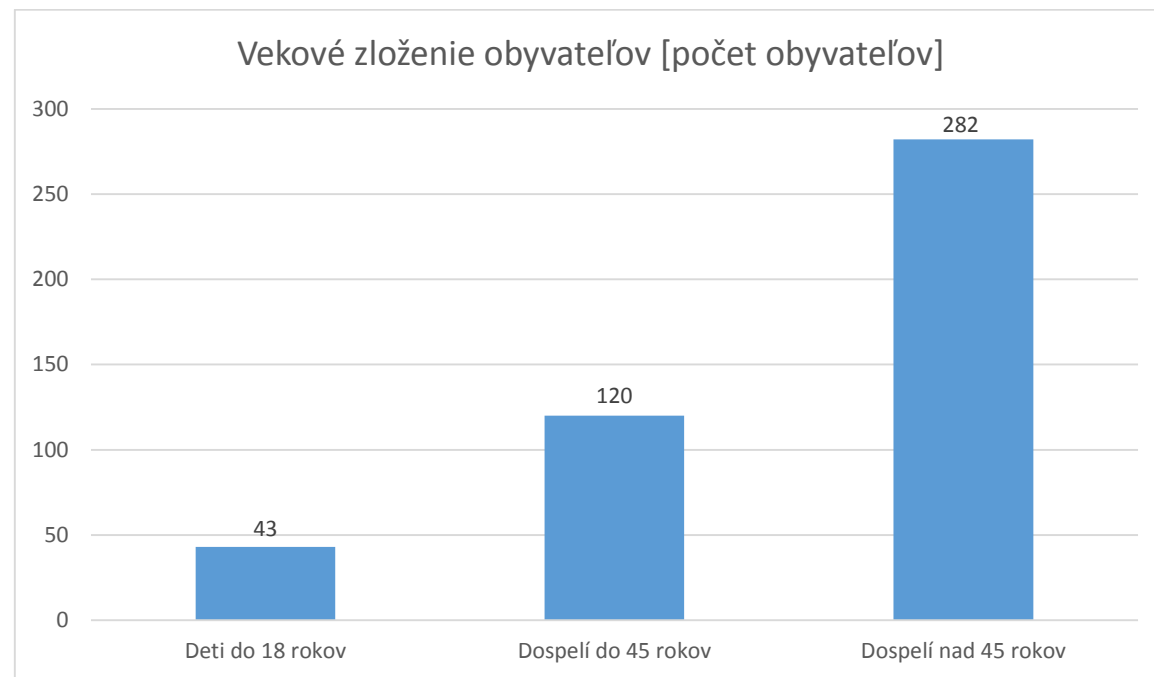
Nájomníci, ktorí bývali v dome, si odkúpili byty do osobného vlastníctva. Zopár bytov okolo 'veľkého dvora' zostalo pod správou Bytového družstva CENTRUM, aj keď sa ich vlastníckmi stali bývalí nájomníci. Niektoré bytové domy si založili Spoločenstvá vlastníkov bytov, ktoré prevzali úlohu správcovských spoločností. Ďalšie bytové domy zverili noví vlastníci do správ iným správcovským spoločnostiam. 'Veľký dvor' je teda v podielovom vlastníctve bytov, ale nemá jedného správcu. Tento fakt komplikuje situáciu hlavne v prípadoch, ak by niekto navrhol na dvor niečo vyžadujúce ďalšie náklady okrem bežnej údržby. (Bačík, 2015)

Hlavným problémom je hľadanie vhodného systému na rozpočítavanie nákladov. V dome okolo 'malého dvora' žije väčšina vlastníkov, ktorá nevyužíva 'veľký dvor'. Mnoho z nich nemá deti, ktoré by sa tam chodievali hrať, alebo nemajú okná smerom do dvora, čiže s ním nie sú nijako

prepojení. Momentálne nemajú ani priamy prístup zvonku do 'veľkého dvora'. Títo obyvatelia nedovolia pri hlasovaní vlastníkov schválenie spoločnej investície. Z tohto dôvodu si každý dom udržuje dvor pod oknami po svojom. (Bačík, 2015)

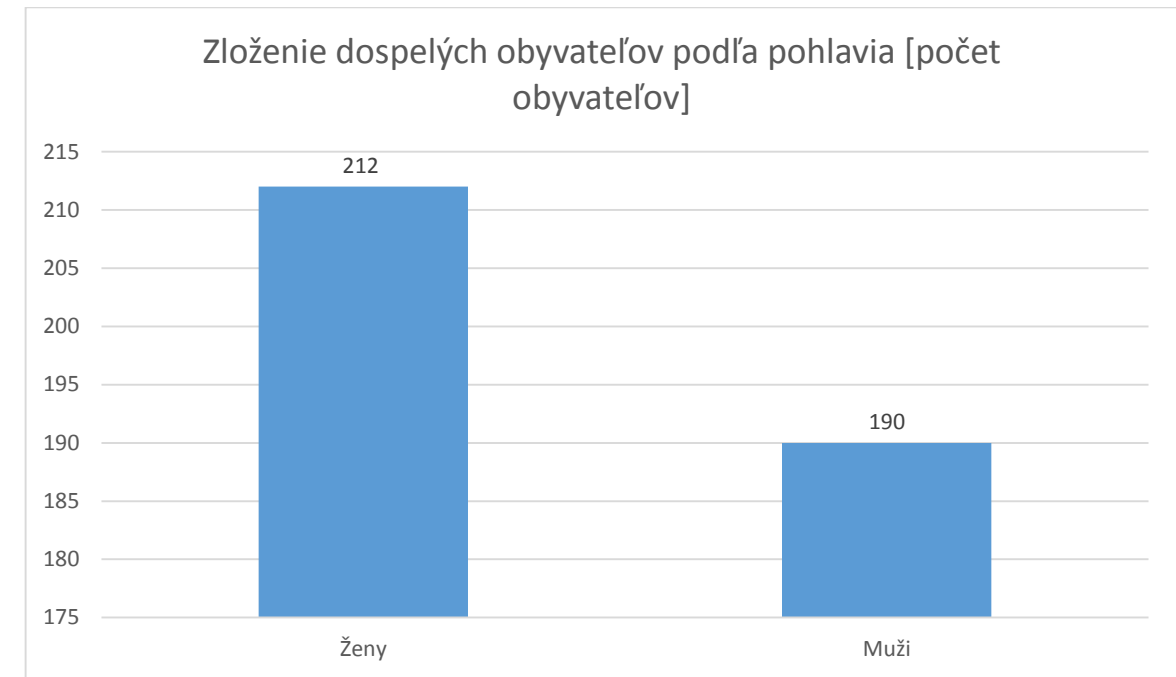
5.7 Obyvatelia bytových domov

Vo všetkých bytoch okolo oboch dvorov žije približne 445 obyvateľov. Z toho je 402 dospelých a 43 detí. Detailnejšie, okolo 'malého dvora' žije 12 detí a 116 dospelých, z toho 50 mužov a 56 žien. Okolo 'veľkého dvora' žije 31 detí a 286 dospelých, z toho je 140 mužov a 146 žien. (Michalovič, 2000), (Michalovič, 2000)

Graf 1 - Vekové zloženie obyvateľov: vlastné spracovanie

Z grafu vyplýva, že najväčšiu skupinu ľudí tvoria ľudia nad 45 rokov. Jedná sa teda o ľudí v produktívnom a post produktívnom veku. Tvoria až 63,38% obyvateľstva oboch vnútroblokov. Druhou najpočetnejšou skupinou sú obyvatelia od 18 do 45 rokov. Sem patria študenti a ľudia v produktívnom veku. Tvoria niečo vyše štvrtinu obyvateľstva, presnejšie 26,96%. Najmenšiu skupinu tvoria deti do 18 rokov (predproduktívni obyvatelia), ani nie desatinu – 9,66%. Keďže je známe, že ľudia v pred a post produktívnom období života majú najviac voľného času, je pravdepodobné, že tieto skupiny sa budú najviac zdržiavať v samotných vnútroblochoch. Toto sa týka aj mladých rodín s malými deťmi, ktorých rodičia sú na rodičovskej dovolenke.

Graf 2 - Zloženie dospelých obyvateľov podľa pohlavia: vlastné spracovanie

Z grafu zloženia dospelého obyvateľstva podľa pohlavia vyplýva, že sú obe pohlavia zastúpené približne rovnako. Ženy prevyšujú mužov o približne 5%.

5.8 Inventarizácia drevín

Táto kapitola sa týka 'veľkého dvoru', keďže v 'malom dvore' sa nachádza vegetácia iba v obmedzenom množstve a výhradne v nádobách. 'Veľký dvor' je takmer z polovice svojej rozlohy (4232 m²) pokrytý drevinami. Celkovo bolo zmapovaných 61 stromov, 54 solitérnych kríkov a 18 skupín kríkov.

5.8.1 Druhové zloženie stromov

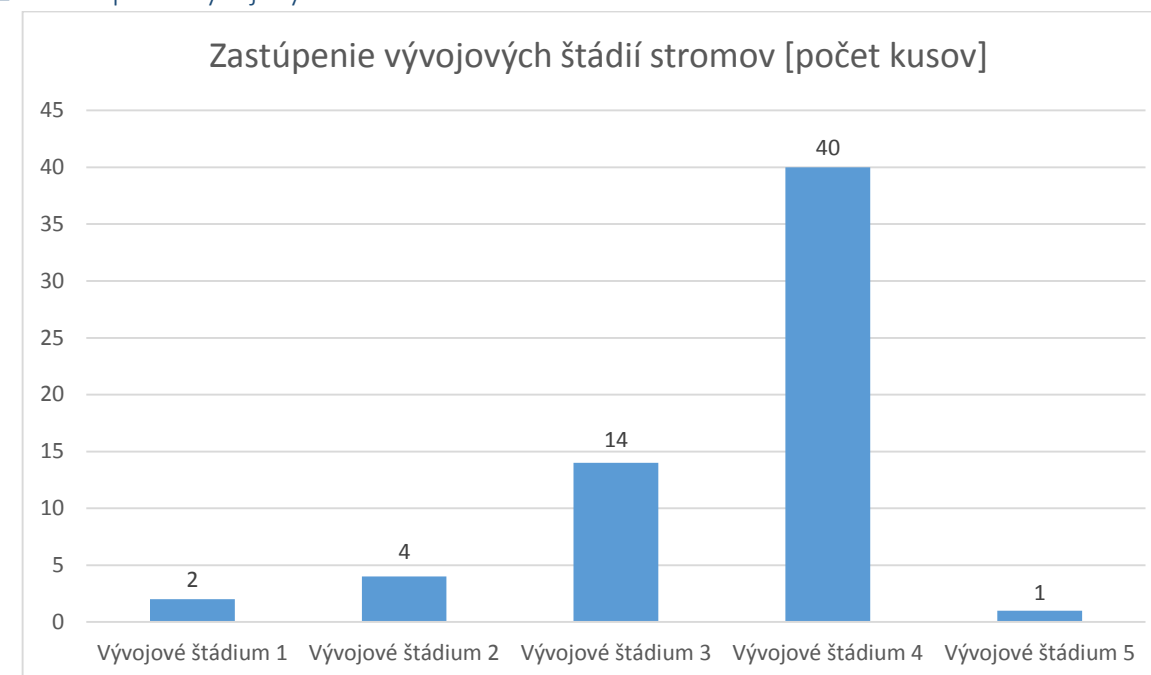
Taxón (rod-druh-vnútrodruhovú jednotka)	Počet [ks]	%
<i>Tilia cordata</i>	11	18,00
<i>Acer platanoides</i>	6	9,84
<i>Picea abies</i>	5	8,20
<i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea'	4	6,56
<i>Betula pendula</i>	3	4,92
<i>Pinus nigra</i>	3	4,92
<i>Thuja orientalis</i>	3	4,92
<i>Ilex aquifolium</i>	3	4,92
<i>Abies concolor</i>	2	3,28
<i>Fraxinus excelsior</i>	2	3,28
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	2	3,28
<i>Acer campestre</i>	2	3,28
<i>Celtis occidentalis</i>	2	3,28
<i>Malus domestica</i>	2	3,28
<i>Cercis siliquastrum</i>	1	1,64
<i>Prunus sp.</i>	1	1,64
<i>Crataegus monogyna</i>	1	1,64
<i>Thuja occidentalis</i>	1	1,64
<i>Populus nigra</i>	1	1,64
<i>Robinia pseudoacacia</i>	1	1,64
<i>Aesculus hippocastanum</i>	1	1,64
<i>Prunus avium</i>	1	1,64
<i>Prunus persica</i>	1	1,64
<i>Pyrus communis</i>	1	1,64
<i>Picea omorika</i>	1	1,64
Celkový súčet	61	100

Tabuľka 2 - Druhové zloženie stromov: vlastné spracovanie

Vo vnútrobloku sa nachádza 25 taxónov stromov, pričom najviac sú zastúpené taxóny *Tilia cordata* v počte kusov 11 (18,00%), *Acer platanoides* v počte 6 kusov (9,83%) a *Picea abies* v počte 5 kusov (8,20%).

Výskyt drevín, ako napríklad *Malus domestica*, *Prunus avium*, *Prunus persica* a *Pyrus communis*, nasvedčuje tomu, že obyvatelia sa snažia aj o vytvorenie iného ako estetického úžitku (zber plodov).

5.8.2 Zastúpenie vývojových štádií stromov

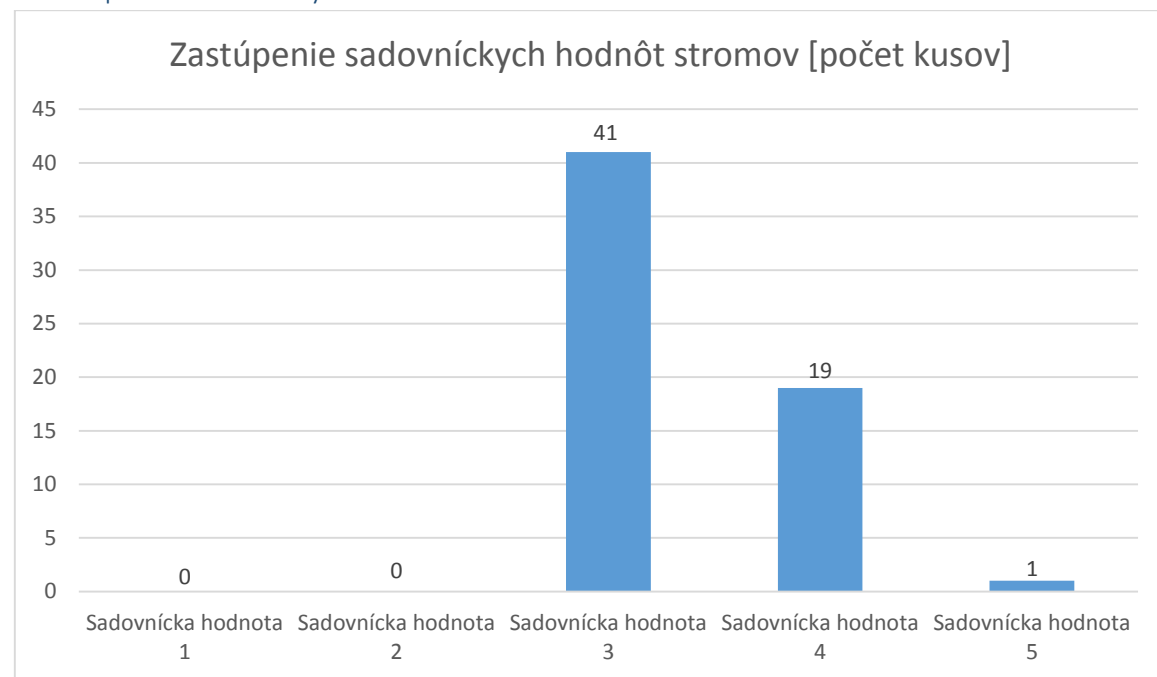

Graf 3 - Zastúpenie vývojových štádií stromov: vlastné spracovanie

Z grafu je vidieť, že najviac zastúpené s počtom kusom 40 (65%) je 4. vývojové štádium (dospelý jedinec). Druhé najzastúpenejšie štádium je vývojové štádium 3 (stabilizovaný dospievajúci jedinec) s počtom kusov 14 (23,33%). Vo vývojovom štádiu 2 sú 4 jedince (6,67%), vo vývojovom štádiu 1 sú 2 jedince (3,33) a vo vývojovom štádiu 5 je 1 jedinec (1,67%).

Zo zastúpenia vývojových štádií vyplýva, že výrazné a kompozíciu tvoriace jedince (vývojové štádium 3 a 4) výrazne prevažujú. Práve tieto jedince sú dôležité pri ďalšom rozhodovaní a navrhovaní.

5.8.3 Zastúpenie sadovníckych hodnôt stromov

Najviac zastúpené sú stromy so sadovníckou hodnotou 3 (jedinec priemerne hodnotený) – 40 kusov (67,21%). Sadovnícka hodnota 4 (jedinec podpriemerne hodnotený) obsahuje 19 stromov (31,15%) a sadovnícka hodnota 5 (jedinec veľmi málo hodnotný) obsahuje 1 strom (1,64%). Stromy so sadovníckou hodnotou 1 (jedinec veľmi hodnotný) a 2 (jedinec nadpriemerne hodnotný) nie sú v tomto objekte zastúpené. Je pravdepodobné, že ak by neboli stromy zapojené, ale rástli by ako solitéry, skupina v sadovníckej hodnote 3 by mala sadovnícku hodnotu 2. Zapojenie však obmedzuje ich možnosti rastu.

Zo zastúpenia sadovníckych hodnôt stromov vyplýva, že vyše polovica je hodnotná, a teda dôležitá pre tento objekt. Tieto stromy nie sú výrazne poškodené a v budúcnosti je vysoká pravdepodobnosť ich zachovania.

5.8.4 Dendrologický potenciál objektu

Vekové štádium	Sadovnícka hodnota					súčet
	1	2	3	4	5	
1			2			2
2			3	1		4
3			11	3		14
4			24	15		39
5					1	1
súčet	0	0	40	19	1	

Vekové štádium	Sadovnícka hodnota					súčet
	1	2	3	4	5	
1	26,67%			6,66%		
2	26,67%			6,66%		
3	26,67%			6,66%		
4	40 %			26,67%		
5	40 %			26,67%		
súčet						

Charakteristika	Počet kusov
Vysoký dendrologický potenciál, bez rozhodujúceho vplyvu na kompozíciu	16
Vysoký dendrologický potenciál, priamy vplyv na aktuálnu kompozíciu	24
Nízky dendrologický potenciál, nedostatky v pestovateľskej starostlivosti	4
Nízky dendrologický potenciál, aktuálny rozpad kompozície	16

Najviac zastúpená je skupina drevín s vysokým dendrologickým potenciálom s priamym vplyvom na aktuálnu kompozíciu. Do tejto skupiny spadá 24 stromov (40%). S rovnakým počtom drevín – 16 (26,67%) sú zastúpené stromy s vysokým dendrologickým potenciálom bez rozhodujúceho vplyvu na kompozíciu a stromy s nízkym dendrologickým potenciálom zapríčiňujúce aktuálny rozpad kompozície. Najmenšiu skupinu stromy s nízkym dendrologickým potenciálom kvôli nedostatkom v pestovateľskej starostlivosti – 4 exempláre (6,66%).

Hoci sú najviac zastúpené stromy s vysokým dendrologickým potenciálom, takmer tretina stromov s nízkym dendrologickým potenciálom poukazuje na nedostatočnú starostlivosť. Pokiaľ sa tento fakt v budúcnosti nezmení, kompozícia vnútrobloku sa rozpadne.

5.8.5 Skupiny kríkov

Viac ako 80% skupín kríkov vyskytujúcich sa vo 'veľkom dvore' je tvarovaných. Všetky skupiny kríkov tvoria hranicu medzi plochami s vegetáciou a spevnenými plochami určenými na pohyb obyvateľov. Jedná sa výlučne o lineárne útvary. Najpoužívanejšie taxóny sú *Ligustrum vulgare* a *Syringa vulgaris*.

5.8.6 Solitérne kríky

Medzi najviac používané taxóny patria kríky *Syringa vulgaris*, *Rosa sp.* a *Prunus laurocerasus*. Solitérne kríky v tomto objekte nevymedzujú priestor tak ako skupiny kríkov, no pôsobia výrazne doplnkovo a esteticky. Je tu výrazné zastúpenie stále zelených kríkov, ako napríklad *Prunus laurocerasus* a *Euonymus japonicus*. Z esteticky výrazných druhov tu môžeme nájsť *Rosa sp.*, *Hibiscus*

syriacus, *Syringa vulgaris*, *Forsythia × intermedia*, *Hydrangea macrophylla*, *Paeonia lactiflora*, *Physocarpus opulifolius*, *Spiraea × vanhouteii* a *Spiraea cinerea*. Väčšina týchto druhov nepôsobí iba výrazným kvitnutím, ale sú typické aj výraznou vôňou.

5.9 Historicky pôvodné dreviny

Pre porovnanie pôvodnosti drevín je použitá historická ortofoto mapa z roku 1950 a aktuálna ortofotomapa. Z historickej mapy je jasne viditeľná už vtedajšia existencia líp, ktoré tvoria stromoradie popri hlavnej príchodovej ceste. Ostatné dreviny nie je možné presne určiť. Na historickej ortofoto mape je však viditeľné členenie 'predzáhradok', ktoré sa tam nachádzajú aj dnes. Je preto pravdepodobné, že väčšie stromy, ktoré v nich rastú, sú rovnako pôvodné ako lipy.

Obrázok 40 - Historická ortofoto mapa z roku 1950 s vyznačením pôvodných líp (GEODIS SLOVAKIA, 2016)

Obrázok 41 - Aktuálna ortofoto mapa (GEODIS SLOVAKIA, 2016)

5.10 Letničky a trvalky 'veľkého dvora'

Vo 'veľkom dvore' bolo viditeľné aktívne obohacovanie priestoru obyvateľmi letničkami a trvalkami. Vyskytujú sa tu letničky ako napríklad *Pelargonium*, *Tagetes*, *Chrysanthemum*, *Begonia* a *Viola*. Z trvaliek sa tu nachádza napríklad *Yucca filamentosa* a *Hosta*.

5.11 Rastliny 'malého dvora'

Vegetácia 'malého dvora' je kvôli zámkovej dlažbe odkázaná iba na existenciu v nádobách. Medzi dreviny, ktoré sa tu nachádzajú, patrí *Thuja occidentalis*, *Thuja orientalis*, *Chamaecyparis lawsoniana* a *Euonymus japonicus*. Z trvaliek sa tu nachádza *Yucca filamentosa*.

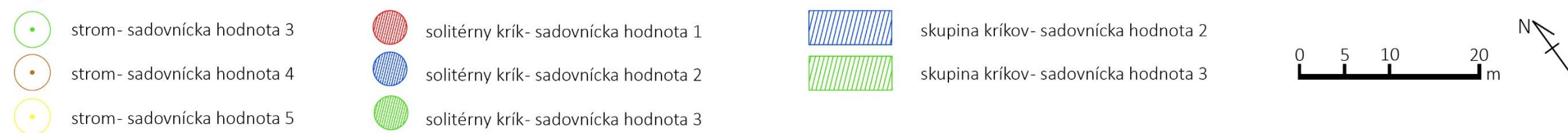
5.12 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Umiestnenie neďaleko centra mesta • Lokalizácia pri dopravnom uzle • Možnosť vzbudenia pozornosti návrhom, ktorý by viedol k dohode vlastníkov o revitalizácii vnútrobloku 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpory medzi vlastníkmi negatívne ovplyvňujúce rozvoj a údržbu vnútrobloku • Lokalizácia medzi pomerne hlučnými ulicami • Nezáujem mesta o revitalizáciu vnútrobloku
Príležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Veľká historická hodnota objektu • Nedávno vykonávaná rekonštrukcia fasád bytových domov by mohla viesť aj k revitalizácii samotného vnútrobloku • Individuálne snahy vlastníkov o úpravu vnútrobloku 	<ul style="list-style-type: none"> • Neudržiavaný stav technických a vegetačných prvkov • Nejednotnosť technických a vegetačných prvkov • Nekoordinované používanie rôznorodých drevín a materiálov

5.13 Mapa inventarizácie drevín

Legenda

5.14 Fotodokumentácia 'malého dvora'

Pohľad na 'malý dvor' pri vchode cez bránu

Pohľad zo zeme

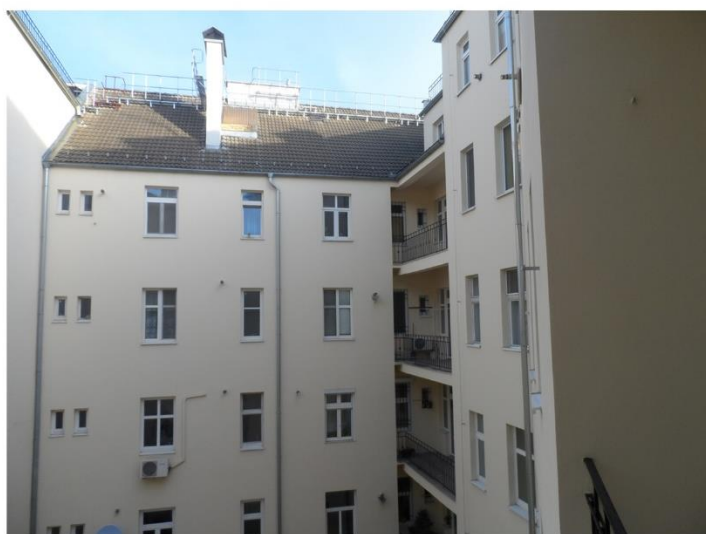
Rozostavenie zelene v 'malom dvore'

Umiestnenie kontajnerov a možnosť vstupu áut

Rôznorodosť používaných drevín

Výhľad na balkóny

Výhľad na vnútroblok z tretieho poschodia

Rôznorodosť používaných drevín

5.15 Fotodokumentácia 'veľkého dvora'

Pohľad od vstupu do 'veľkého dvora'

Snahy obyvateľov o kvetinové záhony

Časť určená na sušenie prádla

Pohľad na centrálnu časť s kontajnermi

Vegetácia popri najširšej ceste, strihané živé ploty

Šmyklavka s detskými hračkami

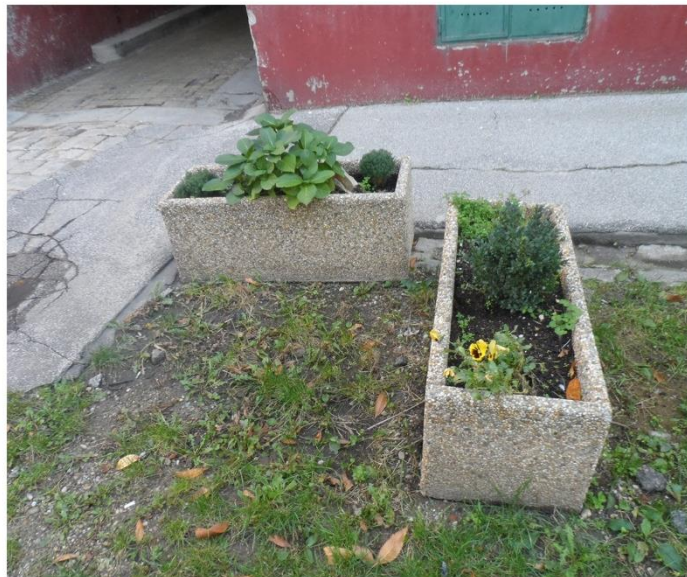

Pieskovisko

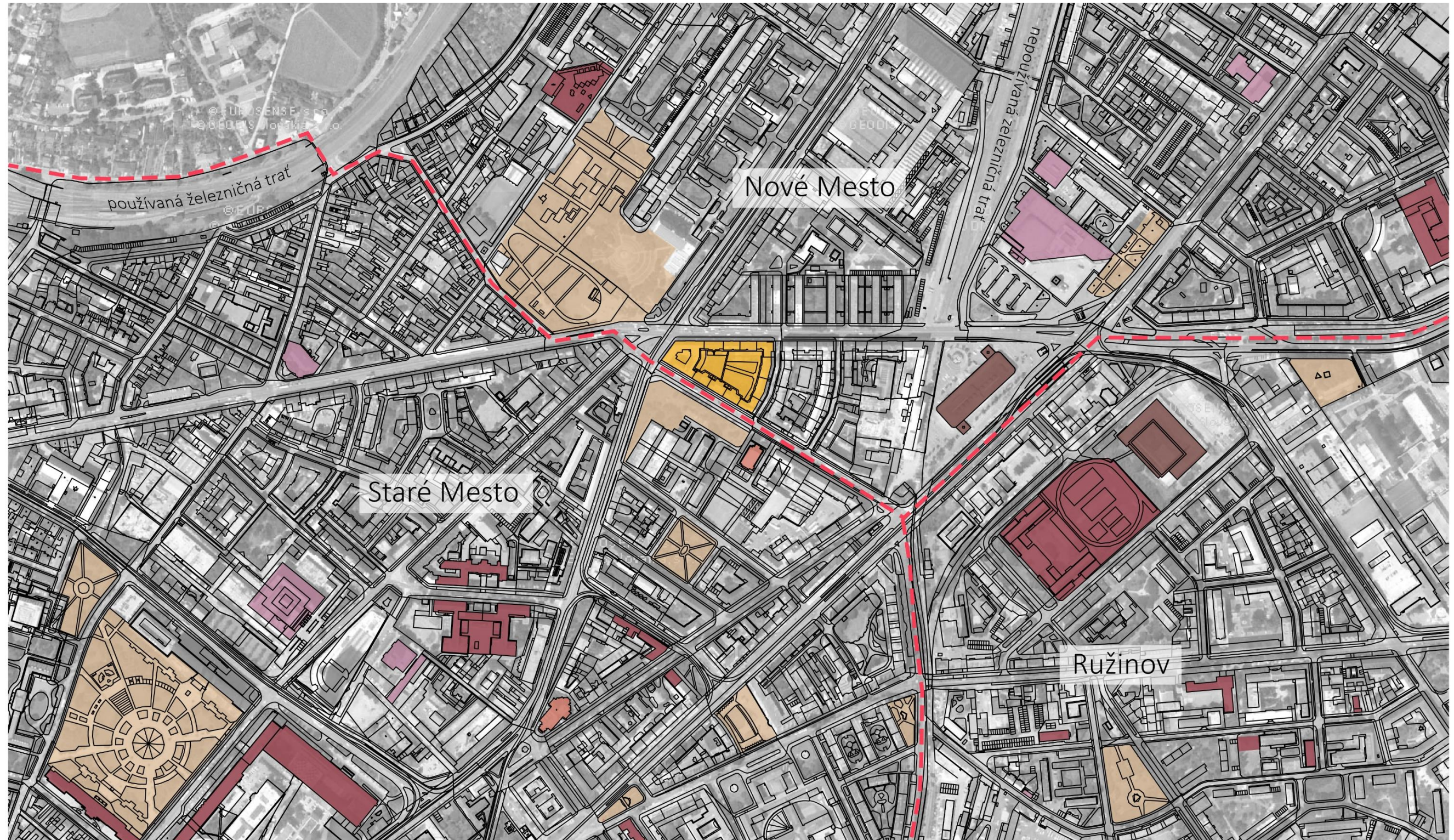

Pokusy obyvateľov o zútulnenie priestoru

5.16 Fotodokumentácia používaných nádob na rastliny

5.17 Mapa širších vzťahov

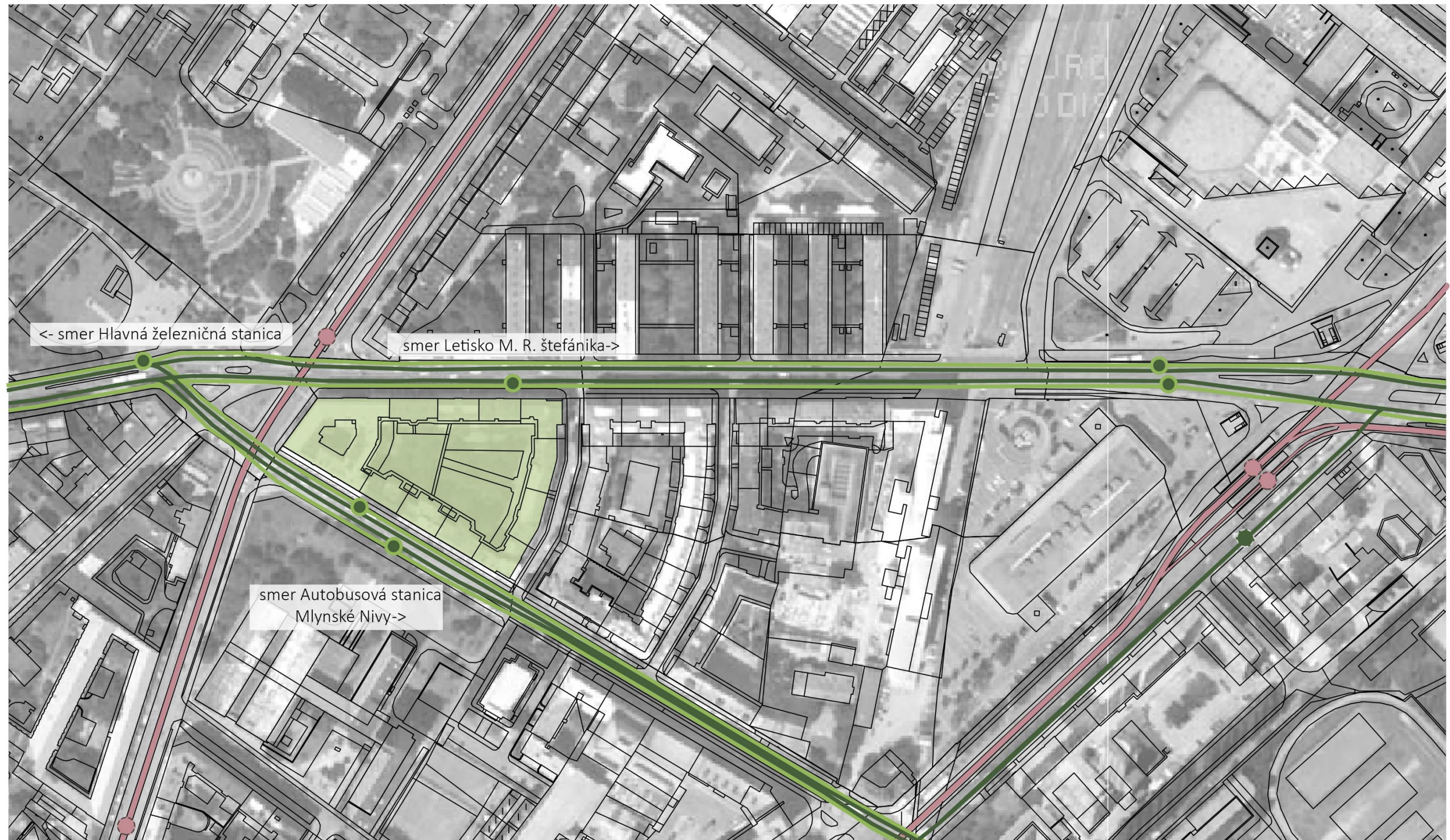
Legenda

	kultúrne zariadenia a divadlá		sakrálné pamiatky		hranica medzi mestskými časťami
	obchodné domy		parkovo upravené plochy		
	školy a škôlky		riešené územie		

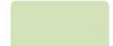

0 50 100 150 200 m

5.18 Mapa mestskej hromadnej dopravy

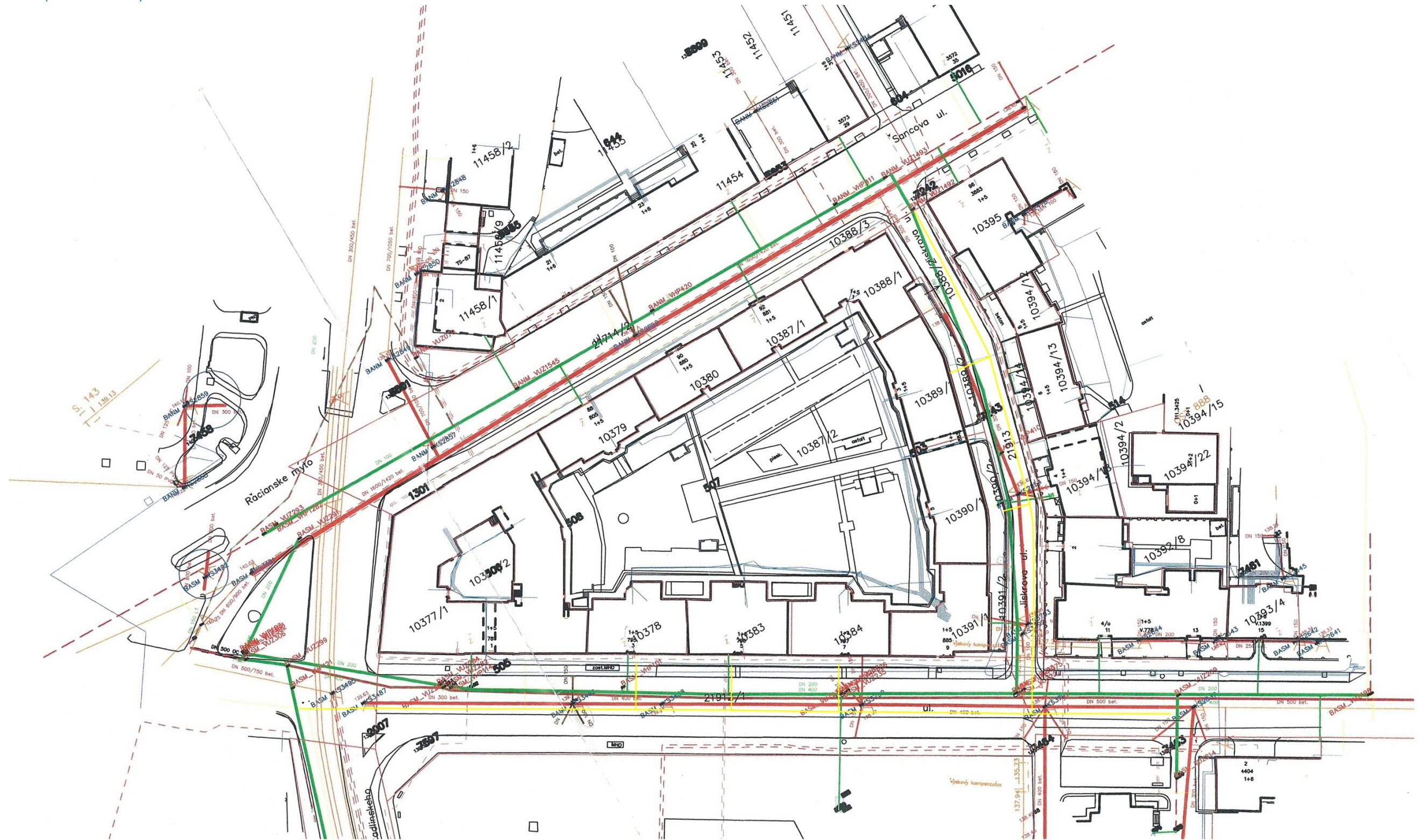

Legenda

	trasa električiek		zástavka električiek		riešené územie
	trasa autobusov		zástavka autobusov		
	trasa trolejbusov		zástavka autobusov a trolejbusov		

5.19 Mapa inžinierskych sietí

Legenda

- vodovod
- kanalizácia
- plynovod
- telekomunikácie
- - - elektrokáble

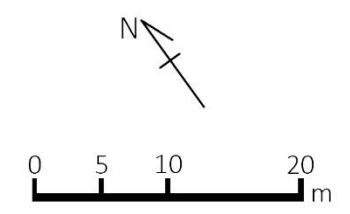

5.20 Pasport zelene

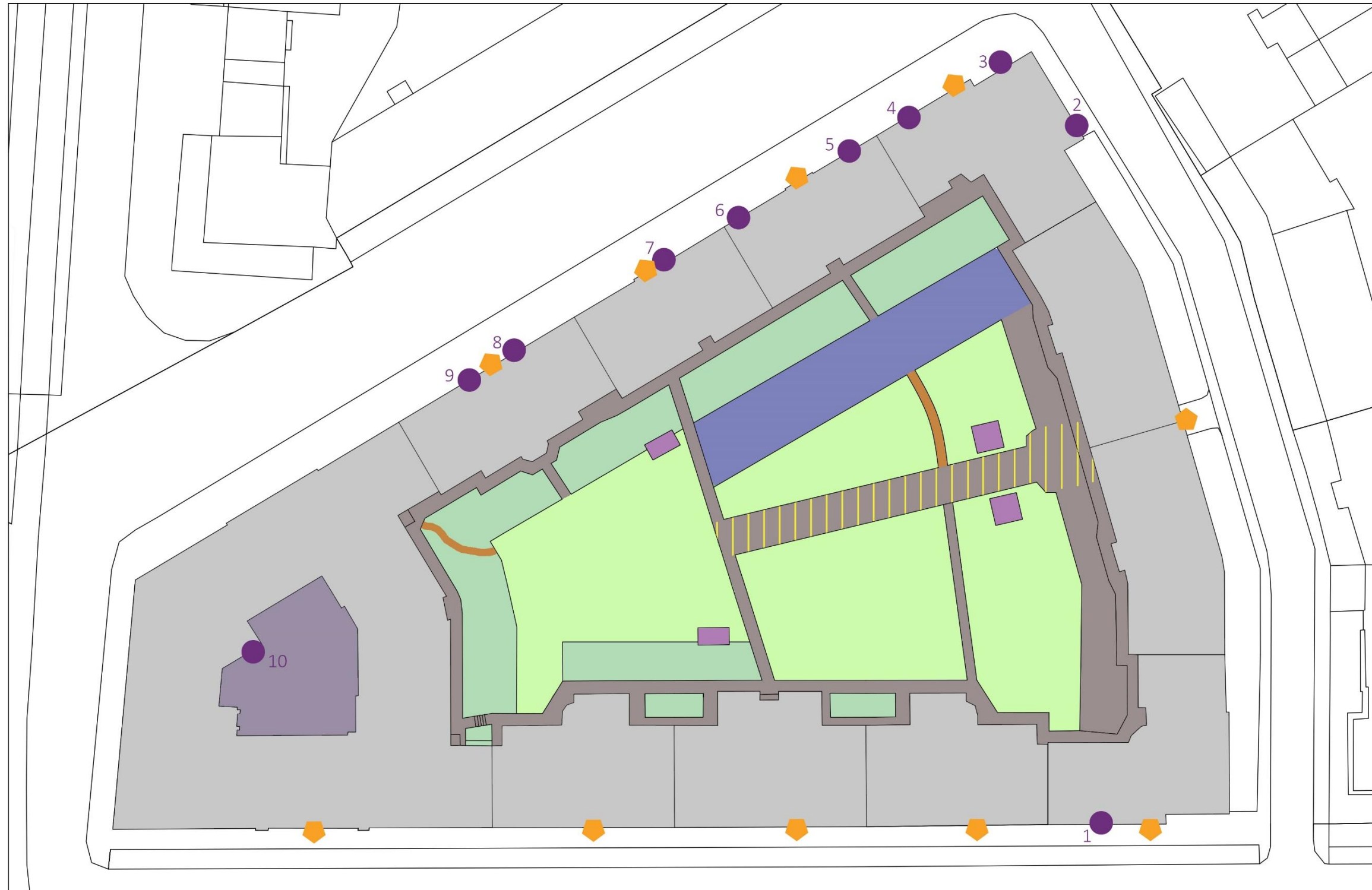

Legenda

	listnatý strom		budovy bytových domov		trávnik parterový		konštrukcia určená na vešanie prádla		lavička
	ihličnatý strom		asfalt		trávnik parkový		búdky na kontajnery		iné sedacie prvky
	solitérny ker listnatý		zámková dlažba		trávnik neštandard		kontajnery na odpadky		vchody do budov
	živý plot tvarovaný		výšľap		detské ihrisko		zeleň v nádobách- krátkodobá		

5.21 Mapa služieb a funkcií vnútroblokovo

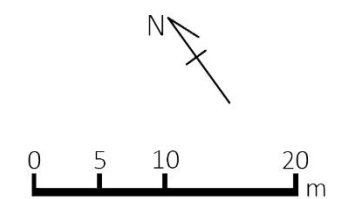
Legenda

- 🏠 vstupy do bytových domov
- 1 Bosorka Caffé
- 2 Second Hand Lucky Mary
- 3 Tabak- časopisy, noviny
- 4 Potraviny Daenie

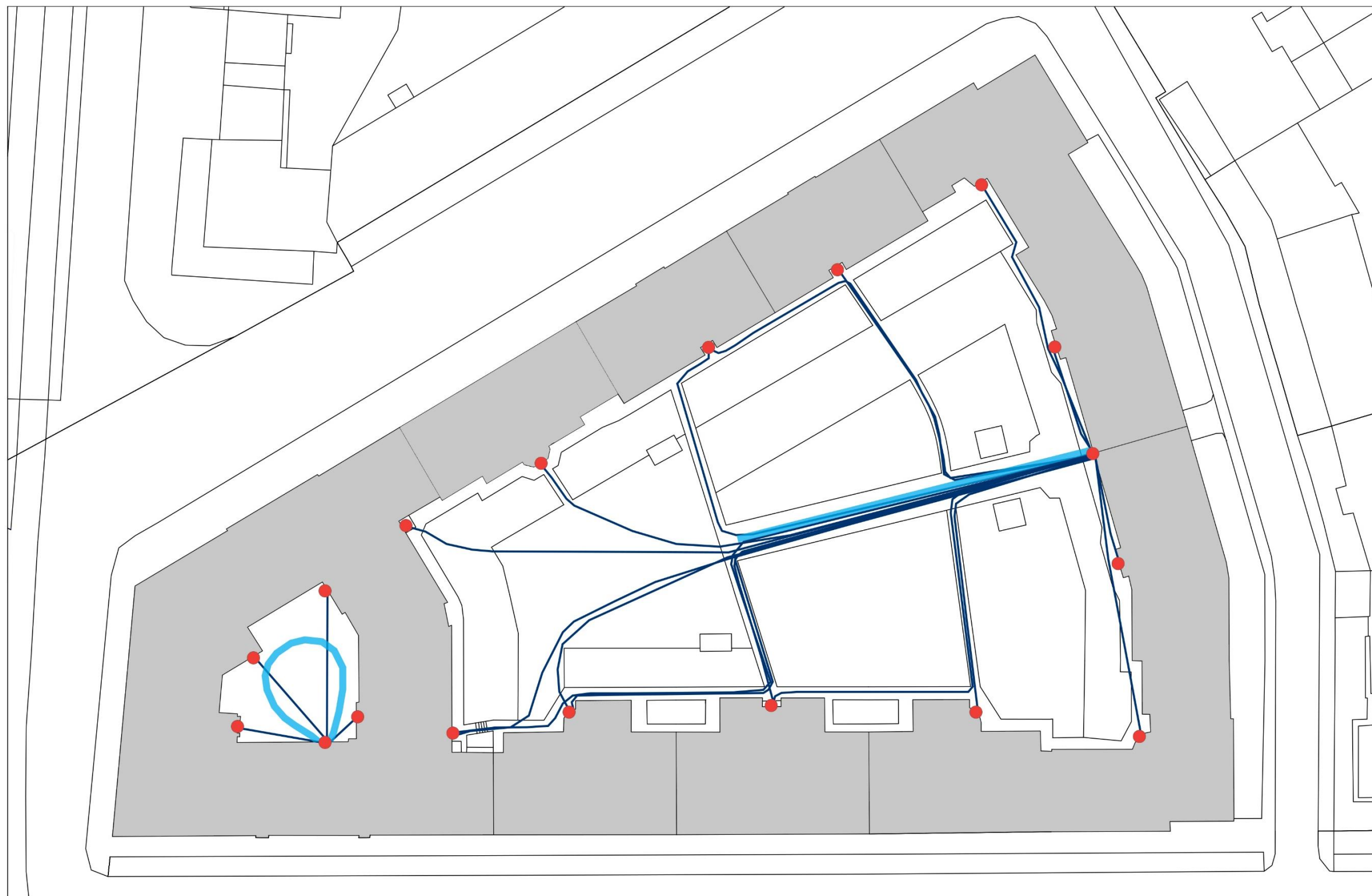
- 5 Onur Kebab
- 6 Hostinec u Poštárov
- 7 MITO s.r.o. - požičovňa náradia
- 8 Občerstvenie- káva, pečivo
- 9 Semená Holland, predajňa

- 10 Advokátska spoločnosť Legal Skills.sk, s.r.o.
- chodník
- polyfunkčná spevnená plocha
- predzáhradky
- parkovo upravená plocha

- plocha na vešanie bielizne
- budovy bytových domov
- búdky určené na kontajnery
- výšlap
- príjazdová komunikácia

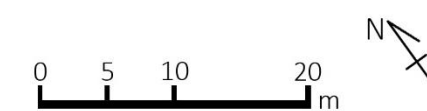

5.22 Mapa pohybu chodcov a automobilov

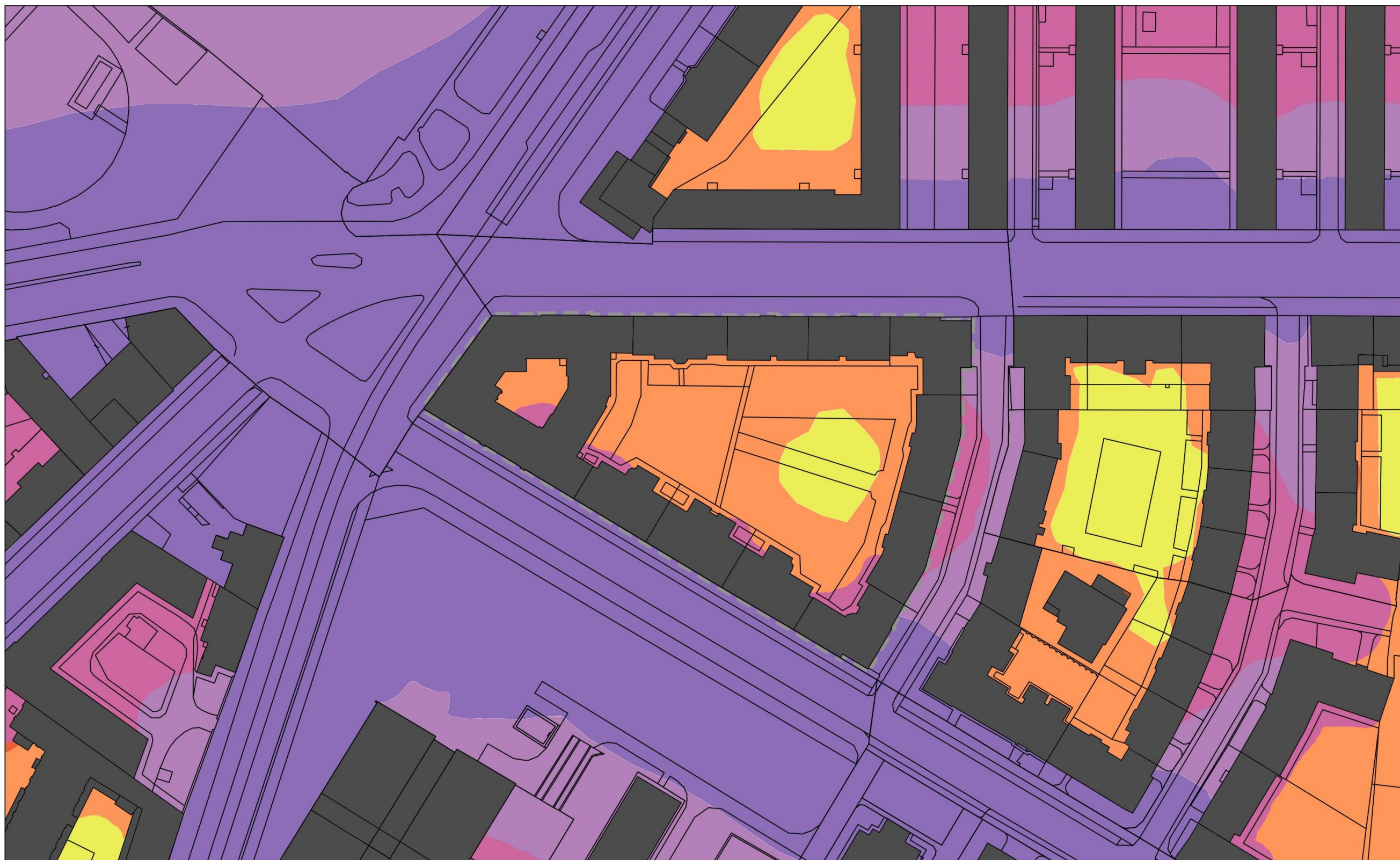

Legenda

- vchody do budov
- pohyb chodcov
- pohyb automobilov
- budovy bytových domov

5.23 Hluková mapa – deň

Legenda

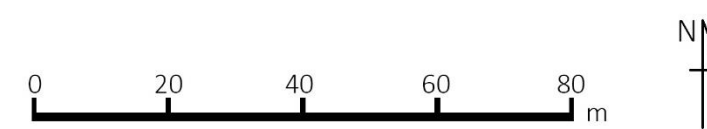

5.24 Hluková mapa – noc

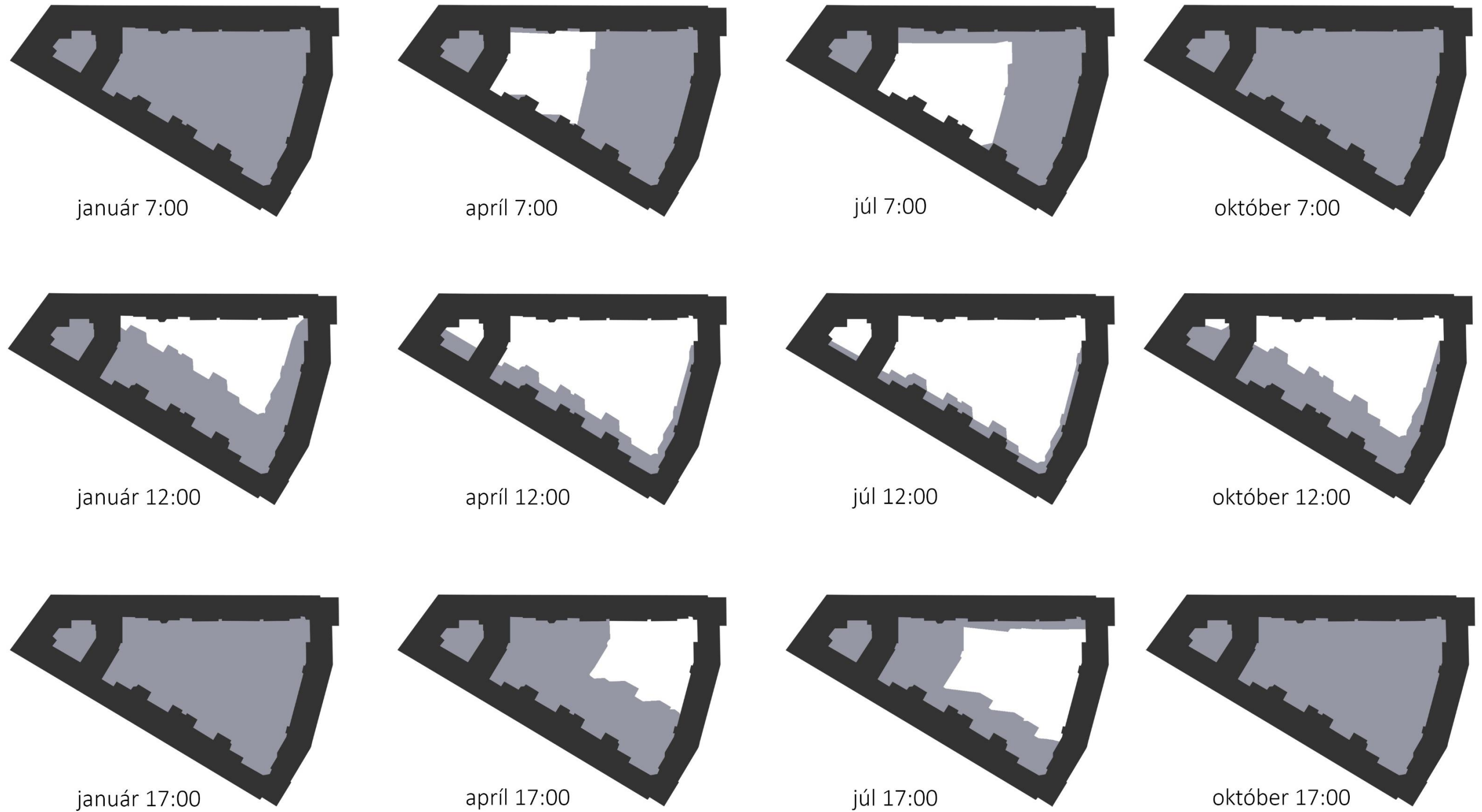

Legenda

	> 50.0 dB		> 70.0 dB
	> 55.0 dB		> 80.0 dB
	> 60.0 dB		riešené územie

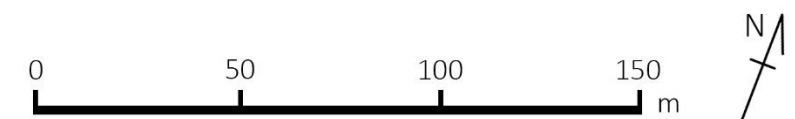

5.25 Mapa svetelných pomerov

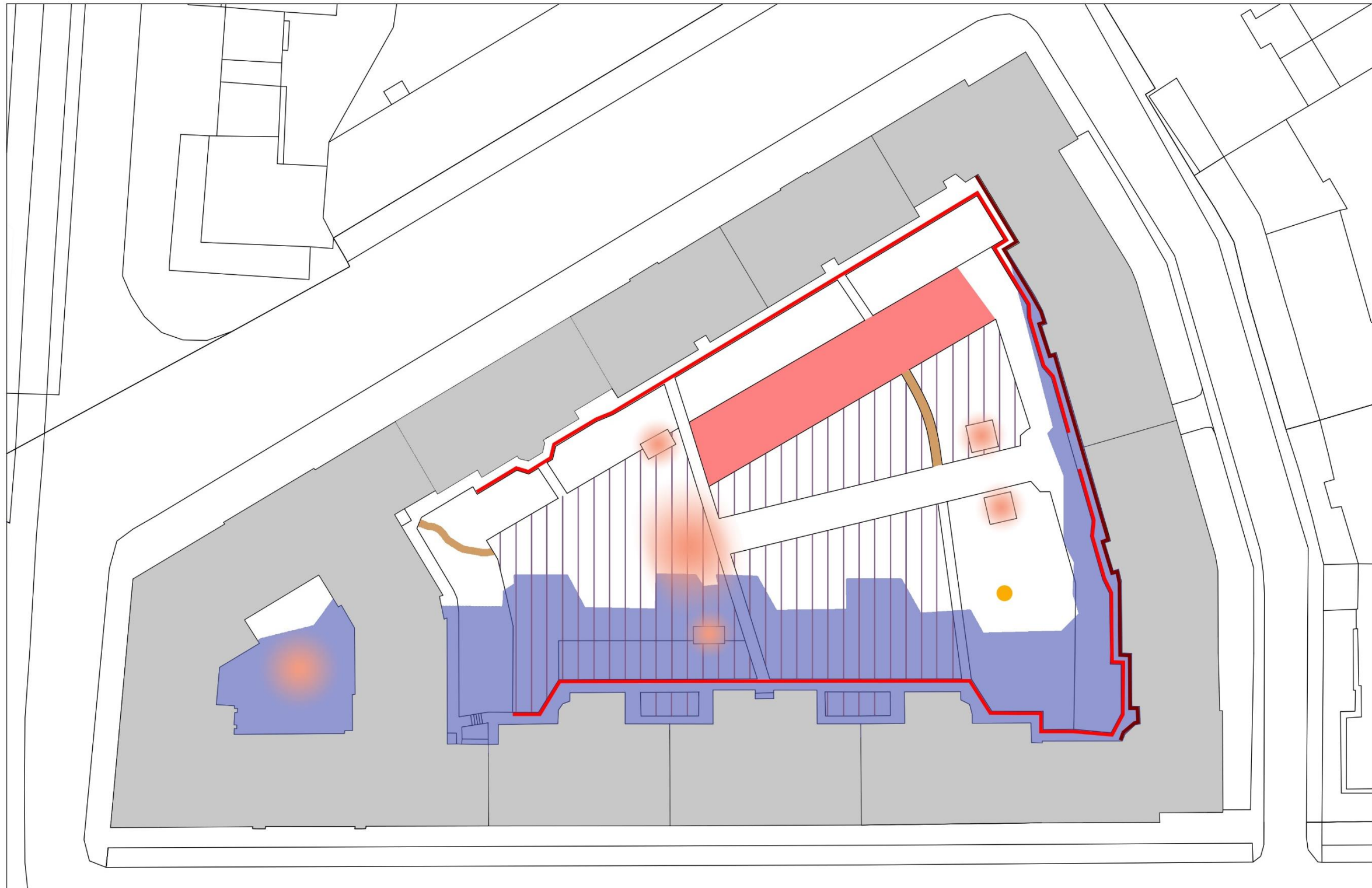

Legenda

- budovy
- tieň

5.26 Problémová mapa

Legenda

— budovy bytových domov

— železná konštrukcia na vešanie prádla, obmedzujúca pohyb

— najčastejšie sa vyskytujúci tieň

— výšlap

— fasáda bytového domu bez rekonštrukcie

— nekrýty žlab na dažďovú vodu

— prašné časti vnútrobloku

— kontajnery zapríčiňujúce nepríjemný zápach

● vytŕčajúci vývod vody

0 5 10 20 m

5.27 Zhrnutie analýz

Z mapy širších vzťahov vyplýva, že riešené územie sa nachádza približne na rozhraní troch mestských častí Bratislavy. V jeho okolí sa nachádza pomerne veľa parkovo upravených plôch, aj v bezprostrednej blízkosti. Tak isto je tu dosť veľké zastúpenie rôznych stupňov škôl.

Mapa mestskej hromadnej dopravy ukazuje, že riešené územie sa nachádza na výhodnej pozícii z pohľadu dostupnosti dôležitých miest a mestských častí. Jednou z výhod je umiestnenie zastávok autobusov, trolejbusov aj električiek v blízkosti vnútroblokov.

Mapa inžinierskych sietí poukazuje na to, že väčšina sietí je vedená v uličnom priestore okolo bytových domov. Vďaka tomuto siete nerobia prekážku pri navrhovaní, keďže priamo vo dvoroch sa nachádzajú iba telekomunikácie a to tiež obmedzene.

Z pasportu zelene vyplýva, že vnútrobloky majú nevyhovujúcu údržbu trávnikov. Taktiež je tu viditeľná nejednotná kompozícia vegetácie a celková roztrieštenosť priestoru.

Z mapy služieb a funkcií vnútroblokov vyplýva, že prízemie z vonkajšej časti bytových domov je často využívané ako obchodíky alebo podniky. Škála zamerania služieb je široká, čo môže byť pre obyvateľov pozitívne. Funkcie poukazujú na existenciu predzáhradiek a parkovo upravených plôch, čo bolo ďalej použité aj pri tvorbe návrhu.

Mapa pohybu chodcov a automobilov znázorňuje najobvyklejší pohyb chodcov, ktorý smeruje najmä k východu z každého dvora. Automobily sa pohybujú výhradne po dostatočne širokých komunikáciách vo 'veľkom dvore' a dookola v 'malom dvore'. Automobily, ktoré sem vchádzajú, okrem špeciálnych situácií, sú smetiarske autá.

Hluková mapa – deň a noc ukazuje, že komunikácie nachádzajúce sa okolo bytových domov vnútrobloku sú veľmi hlučné. Práve vďaka zástavbe je tento hluk tlmený v samotných dvoroch.

Na mape svetelných pomerov je vidno, že vnútrobloky sú výrazne zatienené zástavbou po väčšinu roku. Tento fakt je ešte výraznejší, ak sa berie do úvahy aj existujúca vegetácia.

Problémová mapa ukazuje najväčšie problémy nachádzajúce sa v dvoroch. Okrem zatienenia, prašnosti či zápachu z kontajnerov je to aj celková nejednotnosť kompozície.

5.28 Východiská pre navrhovanie

- Snaha o zjednotenie celkovej kompozície
- Vhodné umiestnenie komunikácií vychádzajúce z existujúcich výšľapov a pohybu chodcov a automobilov
- Inšpirácia z aktuálneho rozmiestnenia plôch
- Snaha o zmiernenie konfliktov vo vlastníctve
- Zníženie zatienenia 'veľkého dvora'
- Snaha o zachovanie hodnotných drevín
- Vylepšenie existujúcich funkcií a doplnenie novými

5.29 Opis návrhu štúdie

Kvôli problémom vo vlastníctve 'malého' a 'veľkého dvora' sa návrh snaží o ich vzájomné prepojenie. Týmto spôsobom chce nalákať obyvateľov 'malého dvora' aj do 'veľkého', s ktorým za normálnych podmienok nemajú žiadne prepojenie. Konkrétne sa jedná o vysadenie stromu *Paulownia tomentosa* do každého z dvorov, vsadenie úzkeho kovového pásu do dlažby a sedacieho prvku, ktorý ich pomyselne spája. Keďže návrh rieši aj 'malý dvor', je väčšia pravdepodobnosť, žeby jeho obyvatelia chceli finančne prispieť aj na realizáciu 'veľkého dvora'.

Riešenie 'malého dvora' je pojaté v štýle južanských vnútroblokov. Centrálnym prvkom je strom (*Paulownia tomentosa*), okolo ktorého je okrúhly sedací prvok obložený drevom zvyrazňujúci jeho centrálnosť. *Paulownia tomentosa* bola vybraná kvôli jej znášanlivosti sucha a mestského prostredia. Taktiež je známa svojou pravidelnou a okrúhlou korunou s redším vetvením, takže nebude úplne tieniť dvor. Dlažba je tvorená žulovými kockami, ktoré lúčovito vychádzajú zo stredového bodu. Povrch hned' vedľa sedacieho prvku je z uložených okruhliakov. Dlažby z okrúhlych kamienkov sú typické pre krajiny nachádzajúce sa bližšie k rovníku a sú finančne náročné, preto sa tu nachádzajú iba v malom množstve. Problém s umiestnením kontajnerov je vyriešený rozdelením odpadu na separovaný a zmiešaný odpad. Kontajnery na papier a plasty sa nachádzajú v prístrešku priamo v sedacom prvku, kontajnery na zmiešaný odpad sú umiestnené v prístrešku v podchode. Týmto spôsobom sú kryté voči poveternostným podmienkam a tým je aj obmedzený ich zápach.

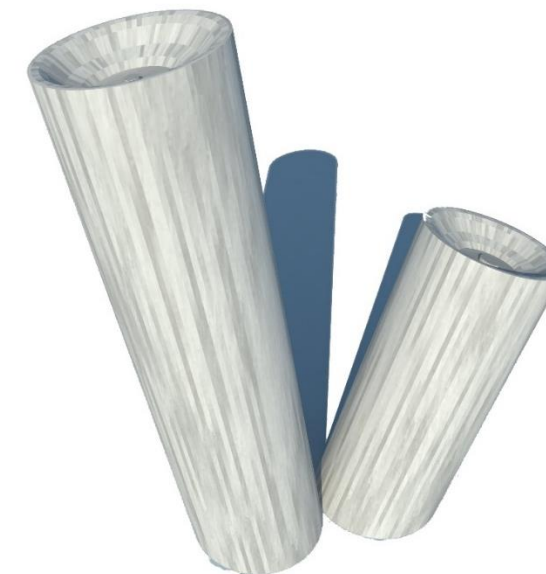
'Veľký dvor' je tvorený drobnými záhradkami umiestnenými po obvode budov, čím vznikol v centre dvora voľný otvorený priestor pozostávajúci z detského ihriska a 'parčíku'.

Už v terajšom stave dvora je viditeľná snaha o vytvorenie súkromnejších záhradiek v tesnej blízkosti bytových domov, no sú zanedbané a nejednotné. V návrhu sú jasne vymedzené živým plotom z *Ligustrum ovalifolium*. Každá záhradka má polyfunkčnú spevnenú plochu, vyvýšený úžitkový záhon, plochu trávniku a jablň polokmeň, ktoré rytmizujú priestory záhradiek. Obyvatelia si môžu tieto záhradky prispôbiť svojim potrebám a predstavám, no s odporúčaniami. Tieto odporúčania sa vzťahujú na vysádzanie väčších stromov a kríkov. Okrem odporúčaní majú obyvatelia 'voľnú ruku' pri dotváraní tohto priestoru. Vo výklenkoch pri budovách sú umiestnené kríky *Forsythia × intermedia*, *Syringa vulgaris* a *Kerria japonica*. Odporúčania: vysádzovanie drobných stromov alebo kríkov do výšky vzrastu 3 metre, poprípade ich udržiavanie do tejto výšky. Takto bude zabránené prílišnému zatieneniu priestoru.

Centrálny priestor má verejnejší charakter ako záhradky. Skladá sa z dvoch častí: detské ihrisko a mlatová plocha s pôvodnými lipami.

Povrch detského ihriska je prevažne z tartanu, okrem 20 cm zníženej betónovej plochy. Táto plocha môže slúžiť ako športovisko pre futbal a iné hry, ako aj klzisko, pokiaľ by bola tuhá zima. Na tartanovej ploche sú umiestnené hracie prvky ako preliezačky so šmykľavkou, jemne vyvýšené kopčeky nazvané 'skákadlá' (s tartanovým povrchom), pieskovisko a ihrisko pre deti do 3 rokov. Toto ihrisko pre malé deti je ohradené *Buxus sempervirens* a má tri vchody, ktoré je možno zavrieť. Tu sa môžu deti spolu v klude a bezpečí spolu hrať. Farebnosť detského ihriska je odvodená od farieb kvitnutia tu sa nachádzajúcich kríkov a stromov – *Paulownia tomentosa*, *Malus domestica*, *Tilia cordata*, *Forsythia × intermedia*, *Syringa vulgaris* a *Kerria japonica*.

Mlatová plocha s pôvodnými lipami pôsobí ako malý 'parčík'. Dospelé lipy, ktoré tu sú minimálne 60 rokov zachovávajú pocit, že je tento vnútroblok z dávnejšieho obdobia. Jemne oranžovo-tehlová farba mlatu kontrastuje s okolitou vegetáciou a upravenými trávnikmi záhradiek. Na dvoch lipách sú zavesené hojdačky, určené ako pre deti tak aj dospelých. Nachádzajú sa tu aj dva šachové stoly a fontánka na pitie či umytie rúk. Tým, že tento priestor nie je výrazne členený, dáva obyvateľom možnosť športovať či len relaxovať v tieni stromov. Vhodnou aktivitou môže byť napríklad hra petangu. Predtým nejednotné kontajnery rozmiestnené na rôznych miestach vo vnútrobloku sú umiestnené v prístreškoch z dreva pri vstupe. Aj tu sú rozdelené na separovaný a zmiešaný odpad.

Obrázok 42 - Fontánka na pitie, ľahko prístupná pre deti aj dospelých (autorka)

5.29.1 Vtáčí pohľad

5.29.2 Perspektíva – pohľad od vchodu do 'malého dvora'

5.29.3 Perspektíva – pohľad na sedací prvok s podrastom a *Paulownia tomentosa* v 'malom dvore'

5.29.4 Perspektíva – prístrešok na separovaný odpad v 'malom dvore'

5.29.5 Perspektíva – pohľad na mlatovú plochu s pôvodnými lipami

5.29.6 Perspektiva – pohľad do záhradky

5.29.7 Perspektívna – pohľad na detské ihrisko od *Paulownia tomentosa*

6 DISKUSIA

Navrhovanie vnútroblokov môže byť často zložité kvôli špecifickým problémom, ktoré tieto priestory majú. Častým príkladom sú vlastnícke vzťahy, parkovanie a zanedbanosť. Rovnako ako námestia alebo ulice, aj vnútrobloky tvoria prostredie mesta a preto by nemali byť opomenuté.

Pri porovnaní vnútroblokov mesta Bratislava a zahraničných vnútroblokov, je tu viditeľný výrazný rozdiel v stave vegetácie, jednotnosti kompozície a materiálov či samotného návrhu. Krajiny severnej a západnej Európy by preto mali byť príkladom pri obnove vnútroblokov u nás. Pri navrhovaní môže pohľad na vnútrobloky ako záhrady alebo parky vytvoriť jedinečnú koncepciu pre slovenské mestá a tým zvýšiť aj záujem ľudí o ich údržbu a využívanie.

7 ZÁVER

Po zistení vlastností a charakteru vnútroblokov v minulosti aj prítomnosti bolo možné sa zamerať na navrhovanie konkrétneho vnútrobloku ako parku či záhrady. Počas vypracovania analýz aj samotného návrhu boli zistené faktory, ktoré môžu takto navrhovaný vnútroblok usmerniť.

Prvým faktorom sú vlastnícke vzťahy. Ideálnym stavom je, keď celý dvor patrí všetkým jeho obyvateľom. Takto je to jednotný, nerozdelený priestor a je jednoduchšia aj práca s ľuďmi. Riešené územie má tieto vlastnosti, no problémy vznikajú kvôli tomu, že nie väčšina obyvateľov 'malého dvoru' nemá prístup a spojenie s 'veľkým dvorom', a preto sa nechcú finančne a inak podieľať na jeho spravovaní.

Ďalším faktorom je vek zástavby a vnútrobloku. Čím je vnútroblok starší, tým viac je zabývaný a jeho obyvatelia sú naň zvyknutí. V tomto prípade je treba pri navrhovaní brať ohľad na to, nakoľko je vhodné jeho aktuálny stav zmeniť. Prílišná zmena môže obyvateľov odradiť od jeho využívania, pretože nebudú mať pocit, že stále patrí im. Je potrebné prihliadať k jeho histórii a vývoju, vyhľadať jeho starších obyvateľov a zistiť, ako fungoval kedysi. V riešenom území je akútálne viditeľné jemné členenie na záhradky a park, ktoré bolo aplikované aj do návrhu. Pri novej výstavbe nie sú dané až také pevné vodítka.

Veľkosť vnútrobloku je možné považovať za faktor ovplyvňujúci navrhovanie vnútrobloku ako záhrady alebo parku. Čím je priestor vnútrobloku väčší, tým viac umožňuje jeho členenie na viacero plôch. Aj v prípade návrhu je vidieť, že plocha 'malého dvora' by mala byť verejná, aby neobmedzovala pohyb osôb. Na druhej strane pri 'veľkom dvore' je možné si dovoliť členenie priestoru na polo súkromné záhradky a verejný park.

Posledným aplikovateľným faktorom je výskyt parkovo upravených plôch v okolí riešeného územia. Pokiaľ sa územie nachádza v ohnisku parkov, ktoré sú známe a navštevované obyvateľmi, je možnosť navrhovať vnútroblok viac ako záhradu než park, keďže túto funkciu má väčšina okolitých plôch.

Vnútrobloky sú veľmi špecifické priestory. Ich navrhovanie môže vychádzať z mnohých pohľadov a nápadov. Táto práca poukazuje na to, že každý vnútroblok je možné definovať ako park alebo záhradu, či oboje. Pred navrhovaním si však môžeme (ale nemusíme) položiť otázku: Vnútroblok ako záhrada alebo verejný park?

8 SÚHRN

Bakalárska práca na tému 'Vnútroblok jako zahrada nebo veřejný park?' je rozdelená na dve časti, a to na literárnu a návrhovú časť. Literárna časť sa zaoberá vymedzením potrebných pojmov, poskytuje všeobecný pohľad na problematiku vnútroblokov v histórii aj v súčasnosti. Návrhová časť sa zaoberá konkrétnym územím v Bratislave. Tá sa skladá z analýz a ich východísk, na čom je postavený návrh. Návrh je detailne popísaný a sú z neho vyvodené závery.

9 SUMMARY

Bachelor thesis on topic 'Courtyard as a garden or public park?' is divided in two parts, literary and design part. Literary part deals with the definition of the necessary concept, gives a general view on the issue of the courtyard in the history and present. The design section deals with a specific area of Bratislava. It consists of analyzes and their basis on which the proposal is built. The proposal is described in detail and conclusions are drawn from it.

10 ZDROJE

10.1 Literárne zdroje

Baker, Lisa. 2014. *Courtyard Architecture + Design*. Salenstein, Switzerland : Braun, 2014. ISBN 978-3-03768-162-6.

Hornby, A. S. 2005. *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Oxford : Oxford University Press, 2005. ISBN 0-19-431849-1.

Hrůza, Jiří. 1965. *Teorie města*. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1965.

Hrůza, Jiří. 1999. *Vývoj urbanismu*. Praha : ČVUT, 1999. ISBN 80-01-01549-1.

—. **1997.** *Vývoj urbanismu I*. Praha : ČVUT, 1997. ISBN 80-01-01342-1.

Kačala, Ján. 1989. *Krátky slovník slovenského jazyka*. Bratislava : VEDA, 1989. ISBN 80-224-0003-3.

Michalovič, Ing. arch. Ivan. 2000. *Prevod vlastníctva bytov na nájomníkov domu, Legionárska 1*. Bratislava : s.n., 2000.

—. **2000.** *Prevod vlastníctva bytov na nájomníkov domu, Legionárska 3 - 7, Legionárska 9, Šancová 88 - 94, Jiskrova 1 - 3*. Bratislava : s.n., 2000.

Pacáková-Hošťálková, Božena. 2004. *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha : Libri, 2004. ISBN 80-7277-279-1.

Pijoan, José. 1998. *Dejiny umenia 2*. Bratislava : Ikar, 1998. ISBN 80-7118-654-6.

Reynolds, John. 2001. *Courtyards: aesthetic, social, and thermal delight*. New York : John Wiley & Sons, 2001. ISBN 0-471-39884-5.

Štencel, Václav, Souček, Vladimír a Šonský, Drahošlav. 1983. *Architektonické úpravy veřejných prostranství*. Praha : SNTL - Nakladatelství technické literatury, 1983.

Šubr, Jaroslav. 1988. *Zeleň obytných vnitrobloků*. Praha : Výzkumný a šlechtitelský ústav okrasného zahradnictví v Průhoně, 1988. CZ1.07/2.2.00/15.0084.

The Editors of Encyclopædia Britannica. 2016. Mohenjo-daro. *Encyclopædia Britannica*. [Online] 2016. [Dátum: 11. 4 2016.] <http://www.britannica.com/place/Mohenjo-daro>.

10.2 Internetové zdroje

ver.de landschaftsarchitektur. 2016. Innenhof Angerpalais in München. *ver.de landschaftsarchitektur*. [Online] 2016. [Dátum: 19. 3 2016.] <http://www.gruppe-ver.de/projektinfos/items/unterer-anger.html>.

1:1 landskab. 2013. Classensgade. *1:1 landskab*. [Online] 2013. [Dátum: 18. 3 2016.] <http://1til1landskab.dk/classensgade-2/>.

Ancient Cities. 2016. Images. *Ancient cities*. [Online] 2016. [Dátum: 11. 4 2016.] <http://cw.routledge.com/textbooks/9780415498647/images17.asp>.

Architectural World. 2016. CONTEMPORARY CITY FOR THREE MILLION INHABITANTS. *Architectural World*. [Online] 2016. [Dátum: 12. 4 2016.] <http://www.architectural-world.com/2008/05/contemporary-city-for-three-million.html>.

baunetz. 2016. Osterwold°Schmidt . Exp!ander Architekten BDA. *Architekten Profile*. [Online] 2016. [Dátum: 19. 3 2016.] http://www.baunetz.de/architekten/Osterwold-Schmidt_-_Exp_ander_Architekten_BDA_651715.html.

Biblické archeologické noviny. 2015. UR Kaldejský. *Biblické archeologické noviny*. [Online] 2015. [Dátum: 11. 4 2016.] <http://www.b-a-n.cz/ur/tradicni-a-vseobecne-informace.html>.

Citydesert. 2015. St Eusebius of St Gall. *Citydesert*. [Online] 29. 1 2015. [Dátum: 12. 4 2016.] <https://citydesert.wordpress.com/2015/01/29/st-eusebius-of-st-gall/>.

Droppová Z. 2013. Architekt, ktorý tvoril mesto. *living.hnonline.sk*. [Online] 5. 8 2013. [Dátum: 8. 3 2016.] <http://living.hnonline.sk/clanky/hnreality/architekt-ktory-tvoril-mesto>.

Maier, Casandra. 2016. The Difference Between an Atrium and a Courtyard. *Home Guides*. [Online] Demand Media, 2016. [Dátum: 9. 3 2016.] <http://homeguides.sfgate.com/difference-between-atrium-courtyard-38280.html>.

Pamiatkový úrad SR. 2012. Pamiatkový objekt - podrobnosti. *www.pamiatky.sk*. [Online] 2012. [Dátum: 8. 3 2016.] <https://www.pamiatky.sk/po/po/Details?id=1251>.

—. **2012.** Pamiatkový objekt - podrobnosti. *www.pamiatky.sk*. [Online] 2012. [Dátum: 8. 3 2016.] <https://www.pamiatky.sk/po/po/Details?id=1250>.

Research Gate. 2016. Section and plan of House of Ur, Mesopotamia) a), typical section, plan and elevation of Shop house design in Malaysia (b) [19]. *Research Gate*. [Online] 2016. [Dátum: 11. 4 2016.] https://www.researchgate.net/figure/262923055_fig7_Section-and-plan-of-House-of-Ur-Mesopotamia-a-typical-section-plan-and-elevation-of.

Studio Vulkan Landschafts architektur. 2016. Projects. *Studio Vulkan Landschafts architektur*. [Online] 2016. [Dátum: 19. 3 2016.] <http://stage.studiovulkan.ch/en/projects/wohnen-leben-arbeiten-en-us/detail/project-36>.

The Editors of Encyclopædia Britannica. 2016. Mohenjo-daro. *Encyclopædia Britannica*. [Online] 2016. [Dátum: 11. 4 2016.] <http://www.britannica.com/place/Mohenjo-daro>.

Wikipedia. 2016. Jiří Grossmann (architekt). *www.sk.wikipedia.org*. [Online] 4. 3 2016. [Dátum: 8. 3 2016.] [https://sk.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%99%C3%AD_Grossmann_\(architekt\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%99%C3%AD_Grossmann_(architekt)).

world-architects. 2016. ABZ Siedlung Wiedikon. *world-architects Office Profiles Landscape Architects*. [Online] 2016. [Dátum: 19. 3 2016.] http://www.world-architects.com/en/studiovulkan/projects-3/abz_siedlung_wiedikon-43889.

10.3 Mapové zdroje

© **EUROAKUSTIK, s.r.o. 2016.** Mapa / Hluková Závaž. *laermkarten*. [Online] 2016. [Dátum: 11. 2 2016.] <http://www.laermkarten.de/bratislava/>.

Geodetický a kartografický ústav Bratislava. 2015. Mapový klient ZBGIS. *ZBGIS*. [Online] 2. 1 2015. [Dátum: 4. 3 2016.] <https://zbgis.skgeodesy.sk/tkgis/default.aspx>.

GEODIS SLOVAKIA, s.r.o. 2016. Historická ortofotomapa Slovenska. *www.mapy.tuzvo.sk/*. [Online] 2016. [Dátum: 8. 3 2016.] www.mapy.tuzvo.sk/.

Kočický, D., Ivanič, B. 2011. Geomorfologické členenie Slovenska. *www.geology.sk*. [Online] 2011. [Dátum: 4. 3 2016.] http://www.geology.sk/new/sites/default/files/media/geois/PrehľadneMapy/GM_mapa.pdf.

SAŽP. 2013. Atlas krajiny Slovenskej republiky. *Enviroportál*. [Online] 2013. [Dátum: 4. 3 2016.] <http://globus.sazp.sk/atlassr/>.

Staré Mapy. 2016. Staré Mapy. www.staremapy.sk. [Online] 2016. [Dátum: 8. 3 2016.] <http://www.staremapy.sk/#>.

10.4 Ostatné zdroje

Bačík, Peter. 2015. *Vnútroblok*. Bratislava, 23. 10 2015.

11 ZOZNAM OBRAZOVÝCH PRÍLOH

Obrázok 1 - Pôdorys mesta Catal Hüyük (Hrůza, 1997)	9
Obrázok 2 - Pôdorys mesta Hacilar (Hrůza, 1997)	9
Obrázok 3 - Pôdorys domu mesta Ur (Research Gate, 2016)	9
Obrázok 4 - Pôdorys mesta Kahún (Hrůza, 1997)	9
Obrázok 5 - Perspektívny pohľad na rekonštrukciu domu v meste Priené (Ancient Cities, 2016)	10
Obrázok 6 - Pôdorys a perspektíva rímskeho domu (Pijoan, 1998)	10
Obrázok 7 - Perspektívny pohľad na rekonštrukciu St. Gallen (Citydesert, 2015)	11
Obrázok 8 - Filarete - pôdorys Sforzindy (Hrůza, 1997)	11
Obrázok 9 - Filarete - lineárne sídlisko remeselníkov (Hrůza, 1965)	11
Obrázok 10 - Vysoký stupeň zastavania plôch, prelínanie funkcií vo vnútri blokov (Štencel, a iní, 1983)	12
Obrázok 11 - S ohľadom na miestne podmienky a stav zástavby je možná kombinácia modernizácia s výstavbou alebo asanáciou; Londýn, povojnová rekonštrukcia (Štencel, a iní, 1983)	13
Obrázok 12 - Le Corbusier - Mesto pre 3 milióny obyvateľov (Architectural World, 2016)	13
Obrázok 13 - Pohľad na dvor z najvyššieho poschodia (foto autorka)	17
Obrázok 14 - Vymedzenie priestoru vyvýšenými záhonmi (foto autorka)	17
Obrázok 15 - Dialóg medzi dvorom a budovami (foto autorka)	17
Obrázok 16 - Vtáčí pohľad na dvor so špecifickou dlažbou, rozmiestnenie rastlín v nádobách a centrálny vodný prvok (1:1 landskab, 2013)	18
Obrázok 17 - Situácia vnútrobloku (Baker, 2014)	18
Obrázok 18 - Situácia dvora (Studio Vulkan Landschaftsarchitektur, 2016)	19
Obrázok 19 - Vtáčí pohľad na dvor (world-architects, 2016)	19
Obrázok 20 - Detské ihrisko umiestnené na okraji vnútrobloku (world-architects, 2016)	19
Obrázok 21 - Pôdorys vnútrobloku (ver.de landschaftsarchitektur, 2016)	20
Obrázok 22 - Pohľad na štylizované záhony (ver.de landschaftsarchitektur, 2016)	20
Obrázok 23 - Umiestnenie záhonov v priestore, zelený akcent vytvorený Gleditsia triacanthos (ver.de landschaftsarchitektur, 2016)	20
Obrázok 24 - Situácia budov a vnútrobloku, rez podzemným parkoviskom (Baker, 2014)	21
Obrázok 25 - Pohľad do dvora, rozdelenie verejného a súkromného priestoru (baunetz, 2016)	21
Obrázok 26 – Pohľad z kopca nachádzajúceho sa v najväčšom z vnútroblokov v Podunajských Biskupiciach (vyhotovené autorkou, 2015)	25
Obrázok 27 – Pomerne mladý vnútroblok nachádzajúci sa v mestskej časti Ružinov, neďaleko od trhoviska Miletičova (foto autorka)	25
Obrázok 28 – vnútroblok v Starom meste, medzi ulicami Lehockého, Povraznícka, Björnsonova a Belopotockého (foto autorka)	25
Obrázok 29 – Vnútroblok mestskej časti Petržalka, na Gercenovej ulici (foto autorka)	25
Obrázok 30 - Lokalizácia riešeného územia v rámci mesta Bratislava, (Geodetický a kartografický ústav Bratislava, 2015)	26
Obrázok 31 - Architektúra bytového domu na ulici Legionárska 1 (foto autorka)	27

Obrázok 32 - Vojnové mapovanie 1 - 1783, sú viditeľné roztratené obydlia, riešené územie z veľkej časti na 'zelenej lúke', už v tomto roku je vymedzená cestná sieť, ktorá existuje aj dnes (Staré Mapy, 2016)	28
Obrázok 33 - Vojnové mapovanie 2 - 1839, cestná sieť sa ďalej rozvíja (Staré Mapy, 2016)	28
Obrázok 34 - Vojnové mapovanie 3 - 1879, hlavné cesty sú tu pevne dané, jasne vymedzujú priestor, ktorý je dnes vyplnený bytovými domami s vnútroblokmi (Staré Mapy, 2016)	28
Obrázok 35 - Pozsony - 1895, viditeľný vznik ďalších ciest. Jasne zakreslený cintorín, ktorý vznikol na Račianskom mýte od roku 1778 (evanjelický) a 1781 (katolícky). Cintorín v 50. rokoch 20. storočia ustúpil kvôli rozvíjajúcej sa doprave. (Staré Mapy, 2016)	28
Obrázok 36 - Bratislava - 1905, na riešenom území sa objavujú budovy. Jedná sa o kolóniu drevených domov. Neďaleko, smerom na východ od územia, sa nachádza malá železnica, ktorá bola v tomto období funkčná. (Staré Mapy, 2016)	28
Obrázok 37 - Bratislava - 1930, je stále viditeľná kolónia drevených domov, no pribudol prvý bytový dom s adresou Legionárska 1 (Staré Mapy, 2016)	28
Obrázok 38 - Fotografia cintorína na Račianskom mýte - fotografia približne z rokov 1930 - 1950, kedy už bol postavený bytový dom na Legionárskej 1 a zároveň ešte nebol zrušený cintorín (Staré Mapy, 2016)	29
Obrázok 39 - Bombardovanie Bratislavy - 1944, historická ortofotomapa dokladá minimálne až žiadne poškodenie bytových domov počas 2. svetovej vojny (Staré Mapy, 2016)	29
Obrázok 40 - Historická ortofoto mapa z roku 1950 s vyznačením pôvodných líp (GEODIS SLOVAKIA, 2016)	33
Obrázok 41 - Aktuálna ortofoto mapa (GEODIS SLOVAKIA, 2016)	33
Obrázok 42 - Fontánka na pitie, ľahko prístupná pre deti aj dospelých (autorka)	49

12 TABUĽKOVÉ PRÍLOHY

Inventarizácia stromov

Inventarizácia solitérnych kríkov

Inventarizácia skupín kríkov

13 GRAFICKÉ PRÍLOHY

Situácia riešených vnútroblokov, mierka 1 : 200

Rezopohľad A – A', mierka 1 : 200